

Державна служба статистики України

Регіональний людський розвиток

Статистичний бюлетень

Київ – 2012

Державна служба статистики України

Регіональний людський розвиток

Статистичний бюлетень

Київ – 2012

Державна служба статистики України

вул. Шота Руставелі, 3, м. Київ, 01023, Україна
тел. (044) 287-02-27, факс: (044) 235-37-39
електронна пошта Y.Bilko@ukrstat.gov.ua
веб-сайт: www.ukrstat.gov.ua

Відповідальний за випуск І.В. Калачова

Контактні телефони: 289-44-49, 287-65-22

Характеристика регіонального людського розвитку

Вступ

Людський розвиток можна визначити як надання людям можливості повністю розвивати свій потенціал, жити продуктивно і творчо в гармонії з їхніми потребами та інтересами. Проте, знадобилося багато часу, перш ніж людство прийняло доволі просту істину: мета розвитку полягає в розширенні можливостей і свобод кожного. Згодом прийшло краще розуміння соціальних наслідків економічного розвитку, зростаючої нерівності між багатими й бідними країнами, яка супроводжувала глобалізацію, а понад усе – визнання урядами та широким загалом не лише того, що людський розвиток є досяжним, а й того, що він має практичне значення для соціально-економічного прогресу та загального процвітання народів і держав. Ураховуючи, що мета людського розвитку полягає в забезпеченні належної якості життя для всіх людей, він повинен охоплювати не лише викорінення бідності та всіх форм економічної та соціальної ізоляції, а й передбачати розвиток демократії із широкою участю громадян, а також підтримувати соціальну й політичну стабільність.

Нині Україна дуже відстає від більшості європейських країн по рівню багатьох показників економічного розвитку. Водночас слід визнати, що економічний розвиток сам по собі не вирішить усіх соціальних проблем України. Глобальний досвід, включно з українським, свідчить, що економічне зростання супроводжується зростаючими диспропорціями в регіональному розвитку та збільшенням нерівності в доходах, і обидві ці проблеми потрібно вирішувати за допомогою дієвих заходів державної політики.

Зростання обсягу виробництва важливо для забезпечення ресурсів, необхідних для розвитку суспільства, але само по собі мало чим допомагає розвитку людського потенціалу. Недооцінка впливу людського розвитку на економічне зростання є ключовою, хоча й не єдиною причиною розриву в розвитку між Україною та іншими країнами. Перетворення України на державу з демократичною системою, громадянським суспільством і соціально-орієнтованою ринковою економікою вимагає, щоб влада на всіх рівнях (особливо на місцевому) визнала, що людський розвиток є як кінцевою, так і ключовою метою. Таким чином, видатки на освіту, охорону здоров'я та соціальний захист слід розглядати не просто як «витрачання» бюджетних коштів, а й як соціальні інвестиції (особливо у поєднанні з необхідними реформами), які могли б суттєво і тривало вплинути на розвиток України. Більше того, увагу слід зосередити не стільки на регулярному наданні допомоги нужденним, скільки на заохоченні їх особистого розвитку, посиленню їх ролі в суспільстві та розширенню їх можливостей щодо вибору свого майбутнього, водночас дбаючи, щоб вони брали на себе відповідальність як за свій вибір, так і за його реалізацію. Люди стають епіцентром людського прогресу, тому що людський розвиток є не лише ключовою метою, а й найбільшим важливим детермінантом і чинником соціального й економічного розвитку.

З 1990 року ПРООН щорічно публікує свої глобальні Звіти про людський розвиток. Розрахунки ІЛР для України були вперше включені у Звіт ПРООН з

людського розвитку у 1993 році. На тому етапі Україна посідала 45 місце й була віднесена ПРООН до країн з високим рівнем людського розвитку. З того часу її показники та рейтинг значно погіршилися, і зараз Україна перебуває серед країн із середнім рівнем людського розвитку.

Відповідно до Доповіді за 2010 рік, значення ІЛР України за 2010 рік дорівнює 0,710, що ставить країну на 69 позицію з 169 країн і територій. Протягом останніх років Україна досягла прогресу у сфері людського розвитку, що вимірюється оновленим ІЛР, який є сумарним показником оцінки довгострокового прогресу за трьома основними напрямками людського розвитку: можливістю прожити довге та здорове життя, доступом до знань та ВНД на особу населення. За період з 1990 до 2010 року значення ІЛР для України збільшилось з 0,690 до 0,710, тобто на 3 відсотки або в середньому на 0,1 відсотка за рік. Протягом цього періоду очікувана тривалість життя при народженні в Україні зменшилася приблизно на 1 рік, середня тривалість навчання зросла більш ніж на 2 роки, очікувана тривалість навчання – також більш ніж на 2 роки. Валовий національний дохід (ВНД) в розрахунку на одну особу в Україні за цей період зменшився на 27 відсотків. ІЛР України нижче середнього (0,717) по країнах Європи та Центральної Азії. Він також нижчий за середній показник країн із високим рівнем людського розвитку (0,717). В Європі та Центральній Азії «сусідами» України за цим показником (тобто країнами, близькими за рейтингом ІЛР і чисельністю населення) є Казахстан і Російська Федерація, які посідають відповідно 66 та 65 місця в рейтингу ІЛР.

Аналіз концепції та методів обчислення індексів розвитку людського потенціалу підводить до висновку про їх неповноту з точки зору можливості прийняття коректних рішень у галузі вдосконалення державної соціально-економічної політики (особливо на регіональному рівні). Також вимірювання регіональних відмінностей рівня людського розвитку в межах окремої країни за методикою ПРООН пов'язане з низкою методологічних та інформаційних проблем, зумовлених, головним чином, особливостями національної статистики.

Всі вищенаведені аргументи та недоцільність механічного застосування методики ПРООН викликало необхідність створення українськими фахівцями власної методики оцінки рівня людського розвитку. Держкомстатом разом із Інститутом демографії та соціальних досліджень НАН України розроблено методику, адаптовану до національних умов, передусім до національної статистичної бази. Цю методику було затверджено Спільною Постановою Колегії Держкомстату України та Президії НАН України (від 05.04.2001 та 14.03.2001 №№182/76), згідно якої у практику роботи органів державної статистики запроваджені щорічні розрахунки інтегральних показників починаючи з даних за 1999 рік. Використання запропонованої методики забезпечує обґрунтованість порівнянь соціально-економічного розвитку окремих регіонів країни, наукове забезпечення систематичних розрахунків індексів людського розвитку регіонів України, визначення кожного регіону на універсальній шкалі, яка дозволяє виконувати методологічно коректні співставлення як за інтегральним індексом, так і за кожним з 9 індексів окремих

аспектів людського розвитку; додаткові відомості дає аналіз окремих базових показників. Кожному з аспектів людського розвитку відповідає окремий блок показників, що формують систему індикаторів людського розвитку регіонів. Схема побудови інтегрального індексу людського розвитку передбачає 3-етапний процес відповідно до 3-рівневої ієрархічної системи показників. На відміну від міжнародної методології розрахунку ІЛР, вітчизняна методика передбачає проміжний етап – побудову узагальнюючих індикаторів, що характеризують кожен із аспектів людського розвитку. Це дозволяє уникнути надмірного інформативного обтяження основного показника при забезпеченні достатньо комплексного підходу до характеристики регіональних особливостей людського розвитку та мінімізації впливу випадкових обставин.

Принциповим моментом методики є її орієнтація виключно на інформаційну базу Держстату України – дані державних статистичних спостережень та базових вибірових обстежень домогосподарств.

Розрахунки індексу людського розвитку дозволяють побудувати єдину шкалу, на якій у ранжованому порядку розміщуються всі регіони України. Конкретне значення інтегрального індексу (або індексів, що характеризують окремі аспекти людського розвитку) не мають економічної інтерпретації – важливим є лише місце, яке належить кожному конкретному регіону на єдиній для України шкалі.

Найсильніший вплив на визначення місця регіону на єдиній шкалі індексів людського розвитку здійснюють рівень освіти, умови проживання та матеріальний добробут населення. Найменш помітною є дія розвитку ринку праці. Ймовірно це пояснюється тим, що опосередковано ситуація на ринку праці визначає місце регіону на шкалі індексів людського розвитку через матеріальний добробут і – меншою мірою – через умови проживання.

Перше місце з великим відривом – за даними 1999-2011 років – упевнено займає м. Київ, якому належать перші позиції за інтегральними індексами демографічного розвитку, матеріального добробуту, умов проживання населення, рівня освіти та фінансування людського розвитку. Наступне місце належить м. Севастополю (перше місце за розвитком ринку праці та охороною здоров'я, друга позиція за демографічним розвитком, рівнем освіти та умовами проживання населення, високі місця за фінансуванням людського розвитку та матеріальним добробутом). Третє місце посіла Харківська область: друга позиція у рейтингу за розвитком ринку праці, третя – за рівнем освіти; досить високі місця за рівнем матеріального добробуту, умовами проживання та охороною здоров'я. Але за абсолютними показниками індексу їх домінування є не таким виразним, як позиція м. Києва (0,674). На протилежному фланзі шкали – Донецька (27 місце), Луганська (26 місце) та Житомирська (25 місце) області помітно відстають за індексами людського розвитку від більшості регіонів України. Також слід зазначити, що за останні роки значно погіршилися позиції Вінницької (з 2005 року 21-26 місце) та Житомирської (25 місце у 2010 році – найнижча позиція за всі роки розрахунків) областей, які на єдиній шкалі інтегрального індексу регіонального людського розвитку у 2011 році не набагато випереджають аутсайдерів.

Характеристика регіонального людського розвитку в 2000-2011рр.

Регіони	Індекс людського розвитку											
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
АР Крим	0,577	0,565	0,558	0,546	0,519	0,493	0,495	0,474	0,515	0,537	0,494	0,491
Вінницька	0,551	0,544	0,531	0,517	0,497	0,440	0,441	0,418	0,423	0,440	0,435	0,466
Волинська	0,485	0,496	0,490	0,488	0,505	0,463	0,484	0,475	0,469	0,526	0,475	0,487
Дніпропетровська	0,496	0,481	0,483	0,499	0,475	0,484	0,484	0,478	0,478	0,500	0,480	0,474
Донецька	0,450	0,425	0,421	0,413	0,418	0,397	0,397	0,392	0,401	0,408	0,401	0,426
Житомирська	0,496	0,481	0,470	0,474	0,487	0,452	0,460	0,466	0,469	0,470	0,438	0,438
Закарпатська	0,547	0,524	0,516	0,558	0,557	0,505	0,507	0,492	0,511	0,504	0,488	0,489
Запорізька	0,508	0,512	0,488	0,480	0,502	0,457	0,489	0,466	0,480	0,504	0,463	0,477
Івано-Франківська	0,509	0,482	0,490	0,499	0,489	0,482	0,484	0,476	0,494	0,513	0,487	0,460
Київська	0,539	0,538	0,503	0,518	0,509	0,483	0,489	0,493	0,547	0,542	0,532	0,557
Кіровоградська	0,501	0,487	0,485	0,490	0,464	0,419	0,437	0,432	0,422	0,436	0,423	0,448
Луганська	0,412	0,413	0,390	0,414	0,400	0,412	0,412	0,420	0,421	0,433	0,428	0,434
Львівська	0,555	0,530	0,530	0,534	0,529	0,502	0,521	0,484	0,509	0,497	0,483	0,472
Миколаївська	0,468	0,482	0,452	0,461	0,472	0,466	0,485	0,482	0,489	0,495	0,472	0,475
Одеська	0,507	0,476	0,468	0,466	0,465	0,468	0,469	0,464	0,474	0,480	0,455	0,466
Полтавська	0,576	0,559	0,563	0,530	0,553	0,506	0,528	0,515	0,521	0,528	0,510	0,526
Рівненська	0,482	0,520	0,499	0,514	0,513	0,504	0,516	0,503	0,519	0,508	0,465	0,473
Сумська	0,474	0,462	0,463	0,465	0,466	0,446	0,471	0,461	0,465	0,459	0,444	0,470
Тернопільська	0,533	0,527	0,521	0,523	0,489	0,466	0,469	0,475	0,501	0,506	0,486	0,485
Харківська	0,549	0,554	0,553	0,553	0,558	0,537	0,556	0,559	0,556	0,579	0,561	0,562
Херсонська	0,482	0,477	0,461	0,455	0,476	0,447	0,468	0,462	0,478	0,481	0,468	0,480
Хмельницька	0,537	0,523	0,527	0,518	0,513	0,508	0,496	0,507	0,527	0,523	0,516	0,523
Черкаська	0,548	0,535	0,522	0,504	0,517	0,492	0,493	0,491	0,500	0,497	0,485	0,465
Чернівецька	0,521	0,511	0,476	0,516	0,513	0,437	0,489	0,471	0,489	0,486	0,479	0,482
Чернігівська	0,523	0,509	0,489	0,489	0,469	0,466	0,450	0,435	0,465	0,482	0,475	0,498
м.Київ	0,717	0,699	0,688	0,691	0,711	0,659	0,695	0,698	0,693	0,697	0,698	0,673
м.Севастополь	0,588	0,560	0,599	0,605	0,570	0,565	0,579	0,548	0,593	0,584	0,598	0,576

Продовження

Регіони	Ранг регіону											
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
АР Крим	3	2	4	5	7	9	9	16	8	5	7	8
Вінницька	6	6	6	11	15	23	24	26	24	24	24	21
Волинська	21	17	15	19	13	18	17	14	20	7	16	10
Дніпропетровська	20	21	19	16	20	11	15	12	17	14	13	16
Донецька	26	26	26	27	26	27	27	27	27	27	27	27
Житомирська	19	22	21	21	18	20	22	19	21	22	23	25
Закарпатська	9	11	11	3	4	6	7	8	9	12	8	9
Запорізька	16	14	17	20	14	19	11	18	16	13	20	14
Івано-Франківська	15	19	14	15	17	13	16	13	13	9	9	23
Київська	10	7	12	9	12	12	13	7	4	4	4	4
Кіровоградська	18	18	18	17	25	25	25	24	25	25	26	24
Луганська	27	27	27	26	27	26	26	25	26	26	25	26
Львівська	5	9	7	6	6	8	5	10	10	16	12	18
Миколаївська	25	20	25	24	21	17	14	11	15	17	17	15
Одеська	17	24	22	22	24	14	20	20	19	21	21	20
Полтавська	4	4	3	7	5	5	4	4	6	6	6	5
Рівненська	22	13	13	13	10	7	6	6	7	10	19	17
Сумська	24	25	23	23	23	22	18	22	22	23	22	19
Тернопільська	12	10	10	8	16	15	19	15	11	11	10	11
Харківська	7	5	5	4	3	3	3	2	3	3	3	3
Херсонська	23	23	24	25	19	21	21	21	18	20	18	13
Хмельницька	11	12	8	10	9	4	8	5	5	8	5	6
Черкаська	8	8	9	14	8	10	10	9	12	15	11	22
Чернівецька	14	15	20	12	11	24	12	17	14	18	14	12
Чернігівська	13	16	16	18	22	16	23	23	23	19	15	7
м.Київ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
м.Севастополь	2	3	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2

I. Порівняльна оцінка демографічного розвитку регіонів

Демографічний розвиток регіонів формується під впливом складного комплексу різних чинників, здебільшого економічного і соціального характеру. Тому, щоб здійснювати регулюючу дію на хід демографічних процесів, передусім необхідно виявити, проаналізувати, відібрати і систематизувати чинники та умови, що визначають певний регіональний демографічний розвиток. Попри те, що демографічні процеси є досить інерційними і їх зміни протягом одного року є незначними, показник рівня демографічного розвитку є невід'ємною складовою при розрахунку індексу людського розвитку. За допомогою факторного аналізу було відібрано вісім найвагоміших показників, що мають належний рівень регіональної варіації:

- коефіцієнт смертності немовлят, ‰;
- коефіцієнт перинатальної смертності, ‰;
- середня очікувана тривалість життя населення при народженні (без диференціації за статтю), років;
- середня очікувана тривалість життя населення при досягненні 15 років (без диференціації за статтю), років;
- середня очікувана тривалість життя населення при досягненні 45 років (без диференціації за статтю), років;
- середня очікувана тривалість життя населення при досягненні 65 років (без диференціації за статтю), років;
- сальдо міграції, тис. осіб;
- коефіцієнт інтенсивності міграції, ‰;

Незмінним лідером 1999-2011 років за індексом демографічного розвитку є місто Київ (0,921 – індекс у 2011 році). Столиці притаманні найвищі показники середньої очікуваної тривалості життя (при народженні – 74,2 роки, при досягненні 15-річного віку – 60,0 років, при досягненні 45-річного віку – 32,3 роки, при досягненні 65-річного віку – 16,5 років), міграційного руху (сальдо міграції – 10,0 тис. осіб) та досить низькі коефіцієнти смертності немовлят і перинатальної смертності (8,0‰ та 8,2‰ відповідно).

Друге та третє місця на шкалі демографічного розвитку посіли Івано-Франківська (0,568) та Чернівецька (0,559) області, що пояснюється високими показниками середньої очікуваної тривалості життя та позитивними показниками сальдо міграції і коефіцієнтом її інтенсивності.

Останні місця у 2011 році займають Луганська (25 місце), Херсонська (26) та Кіровоградська (27) області. Причинами стали низький рівень середньої очікуваної тривалості життя, а також незадовільні регіональні результати міграційного руху. Найвищий коефіцієнт смертності немовлят та перинатальної смертності в 2011 році спостерігався у Кіровоградській області (13,1‰ та 15,4‰ відповідно).

Протягом 2011 року відбулися деякі зміни у рейтингу областей. Так найпомітніші позитивні зрушення відбулися у Київській області, яка піднялася на 5 позицій з 9 місця у 2010 році на 4 у 2011, Сумській та Чернігівській областях (на 4 позиції кожна). В той же час пониження рейтингу спостерігалось

у Тернопільській області, яка втратила 5 позицій у порівнянні з 2010 роком, а також у Луганській, Харківській областях та місті Севастополі, які втратили по 3 позиції кожна.

II. Порівняльна оцінка розвитку регіональних ринків праці

Незважаючи на те, що даний блок має найменш вагомий вплив у інтегральній оцінці регіонального людського розвитку, проте його важливість не можна недооцінювати. Адже від показників ринку праці багато в чому залежать і показники матеріального добробуту, умов проживання та соціального середовища. Для характеристики цього блоку були відібрані показники економічної активності та ступеню її реалізації, умов та режимів зайнятості. Недостатня надійність ряду індикаторів по сільській місцевості обумовила вимушене обмеження даними по містах. Оцінювання розвитку регіональних ринків праці відбувалось за такими показниками:

- рівень економічної активності (міське населення), %;
- рівень безробіття за методологією Міжнародної організації праці (міське населення), %;
- рівень зайнятості (міське населення), %;
- середня тривалість пошуку роботи (міське населення), місяців;
- питома вага працюючих в умовах неповного робочого дня (тижня) у загальній чисельності зайнятих, %;
- питома вага працівників, які перебували в адміністративних відпустках, в загальній чисельності зайнятих, %;
- частка працюючих в умовах, що не відповідають санітарно-гігієнічним нормам, в загальній чисельності зайнятих, %;
- співвідношення рівнів зареєстрованого безробіття та визначеного за методологією МОП, коефіцієнт;
- плинність робочої сили, %.

У 2011 році найвищу сходинку за показниками ринку праці зайняла Закарпатська область (індекс розвитку за даним блоком показників – 0,824), яка відзначилася найвищим рівнем економічної активності та рівнем її реалізації (70,8% та 64,9% відповідно), найнижчою часткою працюючих в умовах, що не відповідають санітарно-гігієнічним нормам (11,4%), а також низькою тривалістю пошуку роботи (у середньому 4 місяці для міського населення) та коефіцієнтом плинності кадрів (21,5%).

Друге та третє місця у 2011 році розподілили Харківська область (0,797) та місто Севастополь (0,742), які відзначилися низькою середньою тривалістю пошуку роботи та часткою працівників, які перебували в адміністративних відпустках, а також високим рівнем економічної активності та зайнятості населення. Слід відмітити, що максимальне значення індексу розвитку ринку праці протягом 2006-2010 років належало місту Севастополю, але у 2011 році місто втратило позиції через високу плинність робочої сили (31,7%) та

співвідношення рівнів зареєстрованого безробіття та визначеного за методологією МОП (8,8).

Найнижчі сходинок за оцінкою розвитку ринків праці займають Черкаська (0,500), Чернівецька (0,442) та Тернопільська (0,439) області. Несприятливими обставинами для цих областей є високий рівень безробіття населення (Тернопільська – 15,3% при 8,0% по Україні), велика частка працівників, які перебували у адміністративних відпустках (Черкаська – 3,9% при 1,8% по Україні) та низький рівень економічної активності (Чернівецька – 43,3% при 62,6% по Україні).

У 2011 році відбулися значні зміни у розташуванні окремих регіонів на єдиній шкалі в порівнянні з 2010 роком. Найвизначнішого прогресу досягли Волинська область, яка піднялася у рейтингу на 13 позицій (з 21 місця у 2010 році перемістилася на 8 у 2011 році) та Полтавська область – 12 позицій (з 23 місця у 2010 році на 11 у 2011 році). Найбільше падіння індексу ринку праці відбулося у Чернігівській області, яка опустилася з 14 позиції у 2010 році на 21 позицію у 2011. Також на 5 позицій понизився рейтинг Одеської, Донецької та Житомирської областей.

III. Порівняльна оцінка матеріального добробуту населення регіонів України

Для характеристики матеріального добробуту населення регіонів України, одного із найвагоміших блоків в загальному індексі регіонального розвитку, були відібрані показники, що характеризують рівень та структуру доходів і витрат, індикатори “натуралізації” та “тінізації” доходів населення, майнового розшарування та бідності, купівельної спроможності доходів. За допомогою факторного аналізу були виділені основні показники, які характеризують цей аспект людського розвитку:

- середня заробітна плата, грн.;
- середня пенсія, грн.;
- середні сукупні витрати в розрахунку на умовно дорослого, грн.;
- співвідношення сукупних витрат та доходів, %;
- різниця між грошовими витратами та доходами, грн.;
- середній дохід від особистого підсобного господарства, грн.;
- частка грошових доходів у сукупних, %;
- рівень бідності, %;
- глибина бідності, %;
- коефіцієнт Джині;
- купівельна спроможність середньодушового доходу, кількість мінімальних споживчих кошиків, які можна придбати на цю суму за регіональними цінами;
- забезпеченість приватними автомобілями, кількість автомобілів у розрахунку на 100 сімей.

Беззаперечну першість за станом матеріального добробуту протягом 1999-2011 років утримує місто Київ, що пояснюється і значно вищими, ніж в інших регіонах заробітними платами (4012 грн. у 2011 році проти 1871 грн. у Тернопільській області, яка за цим показником посідає останнє місце), і високими пенсіями (1641 грн. у 2011 році проти 1017 грн. у Тернопільській), найвищим в країні рівнем споживання (що віддзеркалюється показником витрат у розрахунку на умовно дорослого – 2574 грн.), найвищим рівнем забезпеченістю автомобілями (62 на 100 сімей) і найнижчим після Севастополя рівнем бідності (5,1%). Але, також столиці притаманні велика ступінь нерівномірності розподілу населення за рівнем доходів і низький рівень доходів від особистого підсобного господарства (27 місце за обома показниками у 2011 році).

Друге місце та третє місця у рейтингу за 2011 рік належать Запорізькій (0,592) та Донецькій (0,583) областям, які отримали позитивні оцінки майже за всіма показниками блоку матеріального добробуту. Цим областям притаманні великий рівень зарплат і пенсій (Донецька – 2 місце за обома показниками, Запорізька – 6 місце за обома показниками), велика частка грошових грошових доходів у загальних доходах (Донецька – 4 місце, Запорізька – 6).

Останні місця за оцінкою блоку матеріального добробуту населення посіли Житомирська, Черкаська та Чернігівська області (відповідно 25, 26 та 27 місця), що пов'язано з низькими зарплатами та пенсіями, високою глибиною бідності та низьким рівнем забезпеченості приватними автомобілями.

Протягом 2010-2011 років найпомітніші позитивні зрушення на шкалі індексу матеріального добробуту відбулися у Херсонській області – на 9 позицій, у Запорізькій області – на 7 та у Волинській – на 5. Найбільше погіршили свої позиції Чернігівська область, яка змістилася з 19 місця у 2010 році на останнє 27 у 2011, на 6 позицій опустились у рейтингу Полтавська та Закарпатська області.

IV. Порівняльна оцінка умов проживання населення регіонів України

Для оцінки цього аспекту людського розвитку було відібрано показники, що характеризують рівень благоустрою житла, його комфортності, ступінь забезпеченості житлом та доступ населення до мережі об'єктів соціальної інфраструктури. Оцінювання розвитку умов проживання населення відбувалося за наступними показниками:

- щільність населення, осіб на 1 км²;
- рівень урбанізації, %;
- забезпеченість житлом, м²;
- частка населення, що проживає у містах з чисельністю понад 100 тис., %;
- питома вага житла з водогonom у містах, %;
- питома вага житла з каналізацією у містах, %;
- питома вага житла з центральним опаленням у містах, %;
- питома вага житла з газом у містах, %;

- питома вага житла з водогоном у сільській місцевості, %;
- питома вага житла з каналізацією у сільській місцевості, %;
- питома вага житла з центральним опаленням у сільській місцевості, %;
- питома вага житла з газом у сільській місцевості, %;
- щільність автомобільних доріг;
- кількість місць у санаторіях, в розрахунку на 10 тис. осіб;
- кількість лікарняних ліжок, в розрахунку на 10 тис. осіб;
- планова ємність амбулаторно-поліклінічних закладів, кількість відвідувань на 10 тис. осіб;
- кількість телефонів, в розрахунку на 100 сімей;
- кількість таксофонів, в розрахунку на 10 тис. осіб (міські поселення);
- кількість таксофонів, в розрахунку на 10 тис. осіб (сільська місцевість);
- обсяг місцевого телемовлення, годин на добу.

У 2011 році не відбулося значних коливань первинних і інтегральних показників умов проживання населення та їх співвідношення по областях у порівнянні з попереднім роком. Незмінною також залишилась шістка десятка лідерів, починаючи з м. Києва і закінчуючи Харківською областю.

За характеристиками умов проживання лідируючи позиції протягом 1999-2011 років, з великим відривом, займає м. Київ (0,778 у 2011 році). Столиця традиційно посідає перші місця за такими складовими як питома вага житла, обладнаного водогоном (99,0%), каналізацією (99,0%), центральним опаленням (99,4%), планова ємність амбулаторно-поліклінічних закладів (309,0 відвідувань на 10 тисяч жителів), середньодобовий обсяг місцевого телемовлення (91,37 годин на добу). В той же час м. Київ посідає лише 23 місце по забезпеченості житлом (у середньому на одного жителя припадає 21,2 м² загальної площі, тоді як, наприклад, у Київській області – 32,1 м²).

Друге місце м. Севастополя за даною складовою індексу регіонального людського розвитку обумовлено ступенем комфортності житла, майже за всіма показниками обладнаності житла, місто зайняло 2 позицію у рейтингу.

Високоурбанізованими регіонами в Україні, як і у попередніх роках залишаються м. Київ – 100% рівень урбанізації, м. Севастополь – 94%, Донецька область – 91% та Луганська область – 87%. За показником забезпеченості житлом (у середньому на одного жителя м² загальної площі) лідерами є Київська (32,1 м²), Вінницька (26,8 м²) та Черкаська (26,4 м²) області.

Останні місця за індексом умов проживання населення у 2011 році посіли Чернівецька (25 місце), Луганська (26) та Житомирська (27) області. Основними чинниками їх відставання є незадовільна обладнаність житлового фонду основними видами благоустрою – водогоном, каналізацією тощо.

V. Порівняльна оцінка рівня освіти населення регіонів України

Освіта населення, за результатами факторного аналізу, здійснює найбільш помітний вплив на рівень людського розвитку регіону. Отже,

регіональна варіація за цією ознакою має надзвичайно важливе значення не тільки для пояснення ситуації, що склалася, а передусім для формування ефективної стратегії розвитку регіону. До блоку включені показники охоплення всіма рівнями освіти, які характеризують рівність здобуття освіти кожної з вікових груп, а саме:

- охоплення дітей дошкільними закладами, %;
- охоплення дітей початковою освітою, %;
- охоплення дітей та підлітків базовою середньою освітою, %;
- охоплення дітей та підлітків повною середньою освітою, %;
- чисельність студентів ВНЗів I-II рівня акредитації, на тис. осіб віком 15-23 роки;
- чисельність студентів ВНЗів III-IV рівня акредитації, на тис. осіб віком 17-23 роки;
- середня тривалість навчання, років;
- частка осіб із вищою освітою в населенні старше 25 років, %.

Регіонами-лідерами у 2011 році за оцінкою рівня освіти населення є міста Севастополь (0,756) та Київ (0,748). Місто Севастополь відзначилось найвищим охопленням дітей базовою середньою (100% при 95,0% по Україні) та повною середньою освітою (62,6% при 51,1% по Україні). Місту Києву притаманні найвища кількість студентів ВНЗів III-IV рівня акредитації (1647,9 осіб на 1000 осіб віком 17-23 роки при 460,9 по Україні), а також 100% охоплення дітей базовою середньою освітою). Досить високим в регіонах – лідерах є охоплення дітей дошкільними закладами. На третьому місці Київська область (0,579), яка показала високий рівень охоплення дітей шкільною та дошкільною освітою, але вагомо відстає від інших областей за показниками чисельності студентів.

Не змінили свої позиції у 2011 році і регіони-аутсайдери: Сумська (0,323), Вінницька (0,315), Луганська (0,306), Тернопільська (0,296) та Івано-Франківська (0,267) області. Відставання цих регіонів обумовлене різними причинами: якщо західні регіони у своїй більшості відстають за рівнем охоплення дошкільною освітою та повною середньою, то Сумська та Луганська області є аутсайдерами за рівнем охоплення початковою та базовою середньою освітою.

Порівняння первинних показників та інтегрального індексу рівня освіти за 2010 та 2011 роки демонструє досить суттєві зрушення в бік поліпшення та погіршення параметрів освіти по областях. Так значно підвищили свій рейтинг АР Крим (з 13 місця у 2010 році на 7 у 2011), Донецька (з 18 на 12 місце відповідно) та Чернівецька області (з 21 на 16 місце). Поряд з цим, погіршення показників рівня освіти відбулось у Хмельницькій області, яка змістилась з 11 місця у 2010 році на 18 у 2011 та у Рівненській області, яка втратила 5 позицій і опинилась на 20 місці у 2011 році.

VI. Порівняльна оцінка стану та охорони здоров'я населення регіонів України

Стан здоров'я суспільства та система його забезпечення – одна із основних складових розвитку людського потенціалу. Характеристика стану здоров'я населення регіону та розвитку охорони здоров'я побудована за результатами аналізу 10 індикаторів, що характеризують не тільки і не стільки захворюваність населення – оскільки ці показники практично рівною мірою залежать від наявності хвороб і від доступності медичних послуг, – скільки зусилля відповідних структур щодо попередження захворювань (зокрема, шляхом охорони праці та запровадження щеплення дітей від основних інфекційних захворювань) та запровадження сучасних методик лікування (непрямим шляхом це характеризується індикатором середньої тривалості перебування у стаціонарі). За результатами факторного аналізу найбільш вагомими виявились такі показники:

- рівень травматизму, пов'язаного з виробництвом (осіб на 1000 працюючих), %;
- середня тривалість перебування хворого у стаціонарі, днів;
- питома вага дітей до 2 років, охоплених щепленням проти дифтериту, %;
- питома вага дітей до 2 років, охоплених щепленням проти коклюшу, %;
- питома вага дітей до 2 років, охоплених щепленням проти поліомієліту, %;
- питома вага дітей до 2 років, охоплених щепленням проти кору, %;
- питома вага новонароджених, охоплених щепленням проти туберкульозу, %;
- індекс умовного здоров'я населення регіону;
- забезпеченість населення лікарями, чисельність лікарів усіх спеціальностей у розрахунку на 10 тис. осіб;
- забезпеченість населення послугами швидкої медичної допомоги, кількість станцій швидкої медичної допомоги в розрахунку на 100 тис. осіб.

За інтегральним індексом стану та охорони здоров'я у 2011 році перше місце посіла Хмельницька область (0,749), яка відзначилася найвищою часткою дітей, охоплених щепленням майже за усіма видами щеплення (окрім щеплення проти кору – за цим показником область отримала 3 місце у рейтингу, та туберкульозу – 16 місце у рейтингу). Також область достатньо забезпечена станціями швидкої допомоги – 4 місце за цим показником.

У п'ятірку лідерів увійшли також Чернігівська (0,719), Тернопільська (0,651) області, м.Севастополь (0,648) та Харківська область (0,622). Друге місце Чернігівської області пояснюється великою часткою дітей, охоплених щепленням (2 місце у рейтингу за всіма видами щеплення, окрім щеплення проти туберкульозу), але водночас область значно відстає за показником середньої тривалості перебування хворого у стаціонарі (25 місце у рейтингу).

Останні місця у 2011 році посіли Івано-Франківська (0,401), Житомирська (0,378) та Одеська (0,347) області, у яких протягом року спостерігались найнижчі показники охоплення профілактичним щепленням.

Незадовільні результати Одеської області також пояснюються великою тривалістю перебування хворого у стаціонарі (13,5 днів – 27 місце за даним показником).

Щодо таких показників, як рівень травматизму, пов'язаного з виробництвом, то найменшим він є у Закарпатській області (0,3 особи на 1000 працюючих), а найвищим у Донецькій (3,5 осіб на 1000 працюючих). Найбільша забезпеченість лікарями усіх спеціальностей спостерігається у м. Києві (84,1 на 10 тис. осіб), а їх суттєва недостатність у Херсонській області (36,1 на 10 тис. осіб). Найбільша кількість станцій швидкої медичної допомоги у розрахунку на 100 тис. населення зафіксовано у Кіровоградській області (5,2 станції), найменшим цей показник виявився у місті Києві (0,1).

Індекс стану та охорони здоров'я є дуже чутливим і схильним до великих коливань. Серед регіонів, які на загальній шкалі регіонів значно погіршили свої позиції порівняно з 2010 роком є: Івано-Франківська (на 22 позиції – змістилася з 3 місця у 2010 році на 25 у 2011) та Черкаська (на 18 позицій – з 6 місця у 2010 році на 24 у 2011) області. В той час значно підвищився рейтинг Чернігівської (на 15 позицій), Донецької та Вінницької (на 12 позицій кожна) областей.

VII. Соціальне середовище

Соціальне середовище в регіоні характеризується ступенем соціальної безпеки, соціально-психологічним кліматом у регіоні, ризиком захворювань на так звані “соціальні” хвороби тощо. Результати обробки методом факторного аналізу відповідних показників дозволили виділити ті, що здійснюють найбільш помітний вплив на соціальне середовище в регіоні та регіональну варіацію:

- коефіцієнт злочинності;
- питома вага тяжких злочинів у загальній кількості, %;
- кількість померлих від навмисного самоушкодження, у розрахунку на 100 тис. населення;
- кількість хворих з вперше встановленим діагнозом активного туберкульозу, у розрахунку на 100 тис. населення;
- кількість хворих на розлади психіки та поведінки внаслідок вживання алкоголю (алкоголізм і алкогольні психози), що взяті на облік з метою лікування і реабілітації, у розрахунку на 100 тис. населення;
- кількість хворих на розлади психіки та поведінки внаслідок вживання наркотичних та інших (крім алкоголю) психоактивних речовин (наркоманії і токсикоманії), що взяті на облік з метою лікування і реабілітації, у розрахунку на 100 тис. населення;
- питома вага безробітних у міській місцевості, які не мають роботи більше 1 року, %;
- співвідношення розлучень та шлюбів, разів;
- питома вага народжених поза шлюбом, %;

- кількість ДТП, у розрахунку на 100 км доріг;
- заборгованість по виплаті заробітної плати, грн. у розрахунку на 1 працівника.

За цим аспектом регіонального розвитку упевнене лідерство продовжують утримувати із року в рік західні регіони країни: Івано-Франківська (індекс – 0,767), Чернівецька (0,744), Рівненська (0,722), Закарпатська (0,719), Тернопільська (0,714), Львівська (0,708) та Волинська (0,689) області.

Регіони, що лідирують, відрізняються найнижчим у країні коефіцієнтом злочинності (Івано-Франківська область – 427 випадків на 100 тисяч осіб), усталеністю шлюбів (Закарпатська область – на 1 розлучення припадає 11,5 шлюбів) та низькою питомою вагою народжених поза шлюбом (Тернопільська – 7,5%). Крім того, в західних областях спостерігається найнижча кількість хворих на розлади психіки та поведінки внаслідок уживання наркотичних та інших психоактивних речовин у розрахунку на 100 тисяч населення, але, на жаль, ця ситуація нівелюється досить великою кількістю хворих з вперше встановленим діагнозом алкоголізму та алкогольних психозів.

Незмінною лишається і ситуація з аутсайдерами за індексом соціального середовища. Найгірший стан показників даного блоку протягом 2006-2011 років спостерігається у м. Севастополі (0,348 у 2010 році). Місто має негативну оцінку за такими показниками: заборгованість по заробітній платі (12329 грн. у розрахунку на 1 працюючого), коефіцієнт злочинності (1865 випадків на 100 тис. осіб), велика кількість ДТП (72,9 пригоди на 100 км доріг), рівень захворюваності населення на розлади психіки та поведінки внаслідок вживання як алкоголю (129,3 випадків на 100 тис. населення), так і наркотичних та інших психоактивних речовин (24,0 випадки на 100 тис. населення).

Низький рівень інтегрального індексу соціального середовища у 2011 році знову зафіксовано у АР Крим (0,415) та Кіровоградській області (0,418). Протягом останніх років у АР Крим продовжує зберігатись найвищий в країні коефіцієнт злочинності (1913 випадків на 100 тис. осіб у 2011 році), Кіровоградська область, як і у 2010 році, має найбільшу питому вагу народжених поза шлюбом (32,9%).

Протягом 2010-2011 років відчутних змін у розшаруванні регіонів за індексом соціального середовища не відбулось. Найбільше покращення стану соціального середовища відбулося у Полтавській (на 5 позицій), Рівненській (на 4 позиції), Дніпропетровській та Чернігівській (на 3 позиції кожна) областях. На противагу, Волинська область погіршила свою позицію на 4 пункти (з 3 місця у 2010 році до 7 місця у 2011 році).

VIII. Порівняльна оцінка екологічної ситуації регіонів

Здоров'я та добробут людини великою мірою залежить від середовища, в якому вона живе – чистоти повітря, води та землі. Загальний рівень забруднення навколишнього середовища в деяких регіонах залишається дуже високим і становить серйозну загрозу для здоров'я людей.

Враховуючи, що дуже гострими для України є екологічні проблеми пов'язані з викидами забруднюючих речовин у повітря, накопиченням токсичних відходів, збереженням значної питомої ваги неочищених стоків, які потрапляють у водні об'єкти, відповідні показники включені до складу блоку:

- кількість промислових токсичних відходів у сховищах, тонн в розрахунку на 1 км^2 ;
- викиди сірки, кг сірчаного ангідриду в розрахунку на 1 км^2 ;
- викиди азоту, кг окисів азоту в перерахунку на NO_2 на 1 км^2 ;
- викиди шкідливих речовин від пересувних джерел забруднення, кг на 1 км^2 ;
- кількість важких металів у стічних водах, кг на 1 км^2 ;
- питома вага скинутої неочищеної води в загальному її обсязі, %.

Порівняння показників за 2010-2011 роки вказує на достатньо виражену стабільність характеристик екологічної ситуації у регіонах. Розміщення регіонів за шкалою значень інтегрального показника майже не змінилося. Помітно відрізняються параметри екологічної ситуації у 3-х групах регіонів: перша – найбільш благополучна і найбільш чисельна включає 17 регіонів. Значення інтегрального індексу у цій групі коливається від 0,829 у Тернопільській до 0,726 у Харківській області.

Друга група – відносно благополучна, включає 6 регіонів від Івано-Франківської до Львівської областей, із значенням інтегрального показника від 0,681 до 0,594. Погіршена екологічна ситуація в цій групі обумовлена, насамперед, такими чинниками, як висока питома вага скинутої неочищеної води в загальному її обсязі, відповідно у АР Крим, Одеській області та у м. Севастополі; підвищена кількість важких металів у стічних водах у м. Севастополі, Львівській та Луганській областях; підвищена кількість викидів азоту та сірки у Івано-Франківській та Луганській областях; значна кількість викидів шкідливих речовин від пересувних джерел забруднення в Одеській, Львівській областях та АР Крим.

Вкрай незадовільною залишається екологічна ситуація у великих індустріальних регіонах країни: Запорізькій (0,520), Дніпропетровській (0,496) областях, м.Києві (0,410) та Донецькій (0,275) області, для яких значення інтегрального показника є суттєво нижчим ніж у інших регіонах. За оцінкою показників цього блоку дані регіони значно потерпають від несприятливого екологічного стану.

Донецька область потерпає від усіх видів забруднення: викидів сірки – 27 місце; викидів азоту, забруднення промисловими токсичними відходами у сховищах – 26 місце; викидів шкідливих речовин від пересувних джерел забруднення – 25 місце; кількість важких металів у стічних водах – 24 місце; питома вага скинутої неочищеної води – 23 місце.

На загальному екологічному фоні особливо страждає м. Київ, значно випереджаючи інші регіони за такими параметрами, як викиди азоту (12618,5 кг на 1 км^2 проти 14,3 кг у Херсонській області), та викидів шкідливих речовин від

пересувних джерел забруднення (212,6 кг на 1 км² проти 16,6 кг у м. Севастополі).

Значних змін у розташуванні окремих регіонів у 2011 році в порівнянні з 2010 роком на шкалі інтегрального показника екологічної ситуації не відбулось. Найбільш помітні відбулися у Кіровоградській області, яка підвищила свій рейтинг на 10 пунктів і перемістилася з 16 місця у 2010 році на 6 місце у 2011. Певне погіршення екологічного стану відбулося у Рівненській та Херсонській областях, рейтинг яких знизився на 7 та 6 пунктів відповідно.

ІХ. Порівняльна оцінка фінансування людського розвитку у регіонах

В сучасних умовах забезпечення розвитку людського потенціалу здебільшого залишається прерогативою держави, а не суспільства. Це визначає особливу важливість розробки та здійснення взаємопов'язаних державних та регіональних програм, що спрямовані на розвиток людського потенціалу. Фінансова складова людського розвитку більшою мірою, ніж інші, характеризує спрямованість регіональної політики. Для характеристики цього аспекту було сформовано перелік показників, що характеризують обсяг соціальних витрат місцевих бюджетів, структуру місцевих бюджетів та трансферти Державного бюджету:

- видатки місцевих бюджетів на освіту, грн. на 1 особу;
- видатки місцевих бюджетів на охорону здоров'я, грн. на 1 особу;
- видатки місцевих бюджетів на соціальний захист, грн. на 1 особу;
- трансферти Державного бюджету, грн. на 1 особу;
- питома вага видатків на освіту в сукупних соціальних видатках місцевого бюджету, %;
- питома вага видатків на охорону здоров'я в сукупних соціальних видатках місцевого бюджету, %;
- питома вага видатків на соціальний захист у сукупних соціальних видатках місцевого бюджету, %;
- співвідношення трансфертів Державного бюджету з соціальними витратами місцевих бюджетів.

Протягом 1999-2011 років за індексом фінансового стану значно випереджає інші регіони м. Київ (індекс – 0,659 у 2011 році), за виключенням 2001 року, коли м. Київ поступилося м. Севастополю. Київ займає першу позицію за розмірами видатків місцевих бюджетів на охорону здоров'я – 1117,8 грн. в розрахунку на 1 особу проти 714,4 грн. у Закарпатській (27 місце), але, водночас, столиці притаманні найнижчі видатки бюджетів на соціальний захист (689,0 грн. в розрахунку на 1 особу проти 1192,4 грн. у Рівненській області).

Сприятлива ситуація щодо фінансування людського розвитку спостерігалась у 2011 році також у Дніпропетровській (0,571), Запорізькій (0,563), Полтавській (0,540) та Київській (0,527) областях.

Сприятливу ситуацію щодо фінансування людського розвитку за видатками за їх абсолютним розміром у розрахунку на 1 особу на освіту має Сумська (1 місце), Запорізька (2 місце) та Кіровоградська (3 місце) області; на охорону здоров'я – м.Київ, Дніпропетровська та Донецька області; на соціальний захист – Рівненська, Волинська та Житомирська області. За питомою вагою видатків в сукупних соціальних видатках місцевих бюджетів найліпший стан мають: на освіту – Херсонська, Хмельницька та Миколаївська області, на охорону здоров'я – м.Київ, Луганська та Донецька області, на соціальний захист – Рівненська, Волинська та Закарпатська області.

Останні місця за даним блоком у 2011 році розподілилися таким чином: Івано-Франківська (27 місце), Рівненська (26 місце) та Закарпатська (25 місце) області.

Також слід зазначити, що відбулись деякі позитивні зрушення на шкалі показника фінансування людського розвитку протягом 2010-2011 років. Найбільш помітні спостерігаються в Кіровоградській області, яка перемістилася на 8 місце у рейтингу з 16-го у 2010 році, а також у Сумській та Миколаївській областях (підвищення на 6 позиції по кожній). Поряд із цим, найбільше зниження рейтингу відбулося у АР Крим, яка змістилася з 2 місця у 2010 році на 14 у 2011 році, також пониження відбулося у Івано-Франківській (на 7 позицій), Харківській областях та м. Севастополі (на 6 позицій у кожному регіоні).

За результатами рейтингової оцінки індексу людського розвитку у 2011 році можна виділити 3 групи регіонів:

регіони – лідери, які за результатами розрахунків індексу людського розвитку посідають перші 5 місць;

регіони основної групи (18 регіонів), які за результатами розрахунків індексу людського розвитку посідають з 6 по 23 місце;

регіони – аутсайдери, які за інтегральними розрахунками посідають 4 останніх місця.

Регіони – лідери. Перше місце з великим відривом – упевнено займає м. Київ. Столиця тримає пальму першості за інтегральними індексами демографічного розвитку, матеріального добробуту, умов проживання населення та фінансування людського розвитку.

Наступні місця належать м. Севастополю, Харківській, Київській та Полтавській областям. Серед цих регіонів простежуються певні відмінності щодо складових, які сприяють людському розвитку або стримують ці процеси.

Так, м. Севастополю належить перше місце за інтегральним індексом освіти, друге за індексом умов проживання населення та третє за індексом розвитку ринку праці. Стримуючі складові визначаються екологічною ситуацією та вкрай негативним соціальним середовищем (високий коефіцієнт злочинності, високі показники вживання алкоголю, психотропних речовин,

велика кількість дорожньо-транспортних пригод та найвища по країні заборгованість по виплаті заробітної плати).

Харківська область має другу позицію у рейтингу за розвитком ринку праці, третю – за рівнем освіти та доволі високі позиції за станом та охороною здоров'я, матеріальним добробутом, умовами проживання населення та соціальним середовищем. Поряд із цим, існують певні проблеми з екологічною ситуацією в регіоні та з фінансуванням соціальної сфери.

Київська область входить до п'ятірки лідерів за індексами демографічного розвитку, матеріального добробуту, умов проживання, освіти та фінансування людського розвитку. Негативними сторонами у загальному індексі регіону є соціальне середовище та розвиток ринку праці.

Полтавська область займає 4 місце за індексом фінансування людського розвитку та має відносно великі значення за оцінкою інших блоків. Слід відмітити, що область практично не має складових, що суттєво негативно впливають на її розвиток.

Регіони основної групи. Регіони цієї групи зайняли від 6 місця (Хмельницька область – індекс 0,523) до 23 місця (Івано-Франківська – індекс 0,460) за загальним індексом регіонального людського розвитку. У свою чергу, їх можна поділити на регіони, які покращили свої позиції у загальному рейтингу, та на ті, які погіршили своє місце у рейтингу.

Серед перших можна відзначити Чернігівську (підвищення на 8 позицій), Запорізьку, Волинську (на 6 позицій по кожній), Херсонську (на 5 позицій), Вінницьку та Сумську (на 3 позиції по кожній) області.

Чернігівська область значно підвищила свій рейтинг завдяки суттєвому поліпшенню стану охорони здоров'я, покращенню демографічної ситуації та індексу соціального середовища. Водночас, область має негативні тенденції та перспективи завдяки зниженню показників за блоками матеріального добробуту, праці та фінансування людського розвитку.

Волинська область відзначилася покращенням ситуації на ринку праці (на 13 позицій), стану матеріального добробуту (на 5 позицій) та екологічної ситуації (на 2 позиції). У Запорізькій області відбулося підвищення рейтингу за блоками матеріального добробуту (на 7 позицій) та фінансування людського розвитку (на 4 позиції). Херсонська область отримала підвищення загального індексу в основному завдяки значному поліпшенню за блоками стан та охорона здоров'я та матеріальний добробут (на 9 позицій за кожним блоком). Незначне підвищення індексу регіонального людського розвитку (на 1-3 позиції) відбулося у Вінницькій, Сумській, Миколаївській, Рівненській, Чернівецькій та Одеській областях.

До другої категорії регіонів, які погіршили свої позиції в порівнянні з попереднім роком, відносяться Івано-Франківська (на 14 позицій), Черкаська (на 11 позицій) Львівська (на 6 позицій). Дніпропетровська, Закарпатська, Тернопільська та Хмельницька області та АР Крим втратили порівняно незначно (1-3 позиції).

Погіршення позицій у загальному рейтингу Івано-Франківської області передусім зумовила ситуація із погіршенням показників стану та охорони

здоров'я (на 22 позиції за цією складовою) та станом фінансування людського розвитку (на 7 позицій).Так само, значне падіння індексу стану та охорони здоров'я спостерігалось і у Черкаській області, яка опустилася на 18 позицій порівняно з попереднім роком за індексом даного блоку. Також негативні тенденції у області відслідковуються за станом матеріального добробуту (зниження на 5 позицій). Падіння рейтингу Львівської області в основному обумовлено погіршенням показників екологічного стану та матеріального добробуту (на 4 позиції за оцінкою кожного блоку).

Регіони–аутсайтери. На протилежному фланзі шкали залишилася Донецька область (27 місце), Луганська (26 місце), Житомирська (25) та Кіровоградська (24) області. Ці регіони помітно відстають за індексами людського розвитку від більшості регіонів України. Щодо Донецької області, то слід зазначити, що досить високий рівень матеріального добробуту (3 місце серед усіх регіонів) не дозволили області залишити останнє місце у рейтингу. Найбільш проблемними для даного регіону залишаються демографічна ситуація (23 місце), умови проживання населення (24 місце) та стан навколишнього середовища (27 місце)

Луганська область входить до трійки аутсайдерів за блоками демографічного розвитку, умов проживання населення, рівня освіти. Також незадовільними для області є індекси екологічного та соціального середовищ.

Що стосується низького розташування Житомирської області на єдиній шкалі регіонального індексу людського розвитку, то викликає занепокоєння стабільне зниження рейтингу області. З 2008 року область поступово втрачає свої позиції завдяки низьким показникам умов проживання населення, матеріального добробуту, охорони здоров'я, також відслідковується падіння індексу розвитку ринків праці.

Дещо підвищила свій рейтинг порівняно з 2010 роком Кіровоградська область (на 2 позиції), але це не допомогло їй вийти з рядів аутсайдерів. Позитивні тенденції відбулися майже за всіма показниками оцінки людського розвитку, але нажаль вкрай негативними для області залишаються демографічний розвиток та стан соціального середовища.

Цілком зрозуміло, що кожний із наведених вище регіонів має свої специфічні проблеми щодо факторів людського розвитку. Поряд із цим, їх вирішення можливе лише через розробку та впровадження комплексних, або адресних соціальних програм, направлених на забезпечення всіх або окремих аспектів людського розвитку, враховуючи те, що вони співпадають зі стратегічними цілями державної соціальної політики.

Якщо сконцентрувати увагу на тенденціях людського розвитку, то можна відмітити, що упродовж 2000-2011 років вони розвивалися по-різному. Регіони умовно були згруповані таким чином: 1) стабільні регіони (коливання рейтингів в середньому не перевищує 1); 2) регіони, що тяжіють до стабільності (коливання рейтингів становлять в середньому від 1 до 4); 3) регіони, рейтинги яких істотно поліпшились (не менше ніж на 4); 4) регіони, рейтинги яких істотно погіршились (не менше ніж на 4); 5) регіони, рейтинги яких істотно змінювалися в різних напрямках (див. рис. 1).

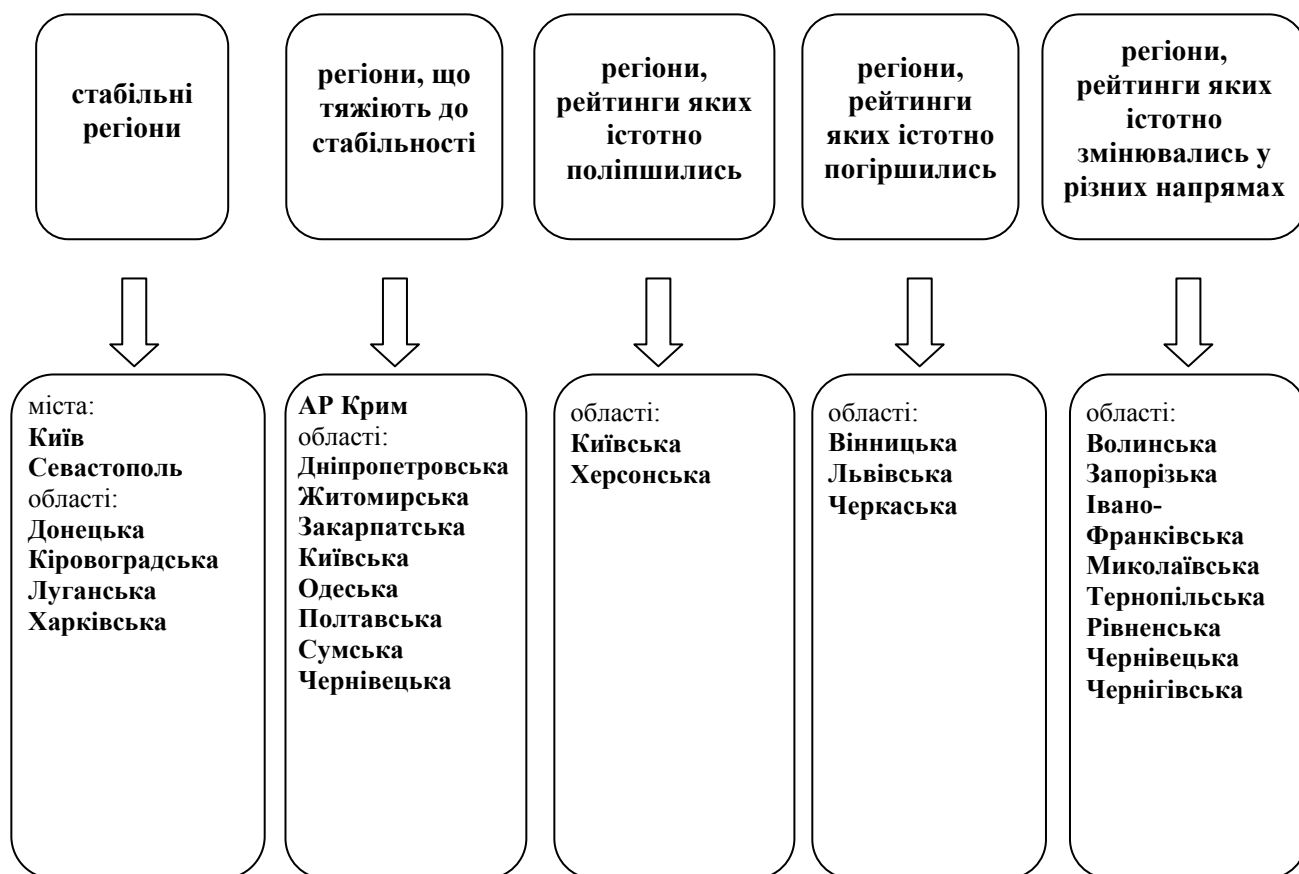

Рис. 1. Рейтингова оцінка регіонів за динамічними змінами індексу людського розвитку

Стабільні регіони. Ця група включає як регіони – лідери, так і регіони – аутсайтери, що може свідчити про постійну увагу або про постійне ігнорування щодо факторів людського розвитку. Зокрема, до цієї групи регіонів можна віднести міста Київ, Севастополь та Харківську область, які входять до групи лідерів за інтегральним індексом людського розвитку та Донецьку, Кіровоградську і Луганську області, які останніми роками не змінюють місця аутсайдерів у загальному рейтингу.

Найгостріші проблеми розвитку Донецької області визначаються несприятливою екологічною ситуацією. Стан довкілля регіону є одним із найвагоміших чинників, що обумовлюють проблеми демографічного розвитку – низьку тривалість життя та високі показники смертності немовлят та перинатальної смертності. На незадовільну оцінку також впливає низький рівень умов проживання: висока щільність населення накладається на низьку забезпеченість житлом та його комфортність, недостатність лікарняних ліжок та станцій швидкої допомоги.

Ситуація в Луганській області характеризується незадовільними показниками умов проживання населення – обладнаності житла, щільності доріг та телефонізації. На низькій індекс освіти впливає низький рівень охоплення дітей початковою та базовою середньою освітою. Також у регіоні

простежується незадовільна демографічна ситуація: від'ємні показники міграції та низька середня очікувана тривалість життя.

Кіровоградська область займає 25 місце за показниками соціального середовища та останнє місце за рівнем демографічного розвитку.

Регіони, що тяжіють до стабільності. Здебільшого цю групу формують регіони основної групи, які щорічно посідають від 4 до 22 місця в загальному рейтингу.

Складові людського розвитку цієї групи регіонів не мають однакового впливу на місця регіонів у загальних рейтингах, оскільки регіональна група має різні позитивні та негативні тенденції щодо окремих соціальних факторів. Так, якщо західні регіони із цієї групи мають достатньо високі рейтинги за соціальним середовищем та демографічним розвитком, то перегляд регіональних програм фінансування людського розвитку міг би надати вагомі результати щодо підвищення загального рівня людського розвитку.

Регіони, рейтинги яких істотно поліпшились. До складу цієї групи увійшли Київська та Херсонська області, які за результатами 2000-2011 років поступово поліпшили свій рейтинг, що дає змогу зробити висновок, що в цих регіонах послідовно впроваджувалися заходи, направлені на стимулювання факторів, які обумовлюють людський розвиток.

Регіони, рейтинги яких істотно погіршилися. До групи регіонів, де питання підтримки людського розвитку потребують першочергової уваги, увійшли Вінницька, Львівська та Черкаська області.

Регіони, рейтинги яких істотно змінювалися в різних напрямках. Цю групу можна визначити, як найбільш нестабільну та зробити припущення про певну стихійність, некерованість та відсутність централізованих важелів впливу на розвиток процесів людського розвитку. До групи увійшли Волинська, Запорізька, Івано-Франківська, Миколаївська, Тернопільська, Рівненська, Чернігівська та Чернівецька області.

Для стабілізації та поліпшення ситуації в соціальній сфері останніх двох груп регіонів очевидною є потреба проведення поглибленого аналізу факторів людського розвитку за всіма складовими його ієрархічної структури та розробки комплексної системи соціальних заходів спрямованих на:

- підвищення вартості кваліфікованої праці;
- забезпечення права громадян на працю, соціальний захист, освіту, охорону здоров'я, житло;
- розвиток соціальної інфраструктури та забезпечення доступності до базових соціальних послуг;
- проведення політики підтримки сімей, материнства та дитинства.

Таким чином, результати розрахунків регіональних ІЛР можуть служити основою для визначення ключових проблем та пріоритетних напрямів розвитку для кожного регіону. Кількісні значення складових цього індексу певною мірою відображають також ефективність діяльності органів державної влади щодо розвитку людського потенціалу відповідного регіону, особливо в умовах переходу України до парламентсько-президентської моделі побудови системи державної влади, проведення адміністративно-територіальної реформи та

пов'язаним із цим зростанням ролі місцевих органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Індекси та рейтинги індексів складових частин людського розвитку та індекс регіонального людського розвитку у 2011 році

Регіони	Демографічний розвиток		Розвиток ринку праці		Матеріальний добробут		Умови проживання населення		Рівень освіти		Стан та охорона здоров'я		Соціальне середовище		Екологічна ситуація		Фінансування людського розвитку		Індекс регіонального людського розвитку	
	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг
АР Крим	0,437	8	0,644	13	0,458	12	0,417	4	0,502	7	0,457	23	0,415	26	0,648	20	0,461	14	0,491	8
Вінницька	0,407	11	0,586	20	0,368	22	0,211	23	0,315	24	0,519	14	0,654	8	0,792	11	0,398	19	0,466	21
Волинська	0,395	13	0,677	8	0,436	13	0,223	21	0,340	22	0,489	17	0,689	7	0,829	2	0,363	22	0,487	10
Дніпропетровська	0,230	24	0,692	6	0,482	8	0,388	5	0,525	6	0,475	20	0,445	21	0,496	25	0,571	2	0,474	16
Донецька	0,238	23	0,673	10	0,583	3	0,202	24	0,432	12	0,535	12	0,484	18	0,275	27	0,451	15	0,426	27
Житомирська	0,311	20	0,604	18	0,309	25	0,188	27	0,419	14	0,378	26	0,530	14	0,820	4	0,438	16	0,438	25
Закарпатська	0,250	22	0,824	1	0,351	23	0,301	14	0,378	17	0,520	13	0,719	4	0,792	12	0,326	25	0,489	9
Запорізька	0,333	18	0,599	19	0,592	2	0,336	11	0,480	8	0,468	21	0,428	23	0,520	24	0,563	3	0,477	14
Івано-Франківська	0,568	2	0,541	24	0,432	14	0,224	20	0,267	27	0,401	25	0,767	1	0,681	18	0,307	27	0,460	23
Київська	0,534	4	0,619	16	0,572	4	0,429	3	0,579	3	0,595	6	0,428	24	0,734	15	0,527	5	0,557	4
Кіровоградська	0,077	27	0,711	4	0,389	18	0,269	16	0,404	15	0,508	15	0,418	25	0,804	6	0,508	8	0,448	24
Луганська	0,220	25	0,615	17	0,533	6	0,194	26	0,306	25	0,593	7	0,447	20	0,628	21	0,411	18	0,434	26
Львівська	0,482	6	0,565	22	0,385	20	0,355	7	0,346	21	0,486	18	0,708	6	0,594	23	0,365	21	0,472	18
Миколаївська	0,305	21	0,691	7	0,469	9	0,304	13	0,372	19	0,500	16	0,458	19	0,728	16	0,511	7	0,475	15
Одеська	0,362	17	0,674	9	0,466	10	0,354	8	0,531	5	0,347	27	0,445	22	0,657	19	0,363	23	0,466	20
Полтавська	0,415	10	0,658	11	0,459	11	0,312	12	0,471	9	0,580	9	0,550	13	0,796	9	0,540	4	0,526	5
Рівненська	0,314	19	0,623	15	0,386	19	0,220	22	0,354	20	0,572	11	0,722	3	0,780	13	0,323	26	0,473	17
Сумська	0,368	16	0,706	5	0,399	17	0,268	17	0,323	23	0,481	19	0,492	17	0,754	14	0,521	6	0,470	19
Тернопільська	0,419	9	0,439	27	0,316	24	0,339	10	0,296	26	0,651	3	0,714	5	0,829	1	0,385	20	0,485	11
Харківська	0,382	14	0,797	2	0,554	5	0,384	6	0,568	4	0,622	5	0,623	9	0,726	17	0,413	17	0,562	3
Херсонська	0,211	26	0,553	23	0,403	16	0,348	9	0,450	11	0,577	10	0,517	16	0,799	8	0,484	10	0,480	13
Хмельницька	0,461	7	0,638	14	0,370	21	0,263	18	0,374	18	0,749	1	0,615	10	0,820	3	0,480	12	0,523	6
Черкаська	0,406	12	0,500	25	0,305	26	0,283	15	0,431	13	0,432	24	0,589	11	0,800	7	0,480	11	0,465	22
Чернівецька	0,559	3	0,442	26	0,404	15	0,201	25	0,394	16	0,466	22	0,744	2	0,813	5	0,341	24	0,482	12
Чернігівська	0,382	15	0,584	21	0,298	27	0,256	19	0,465	10	0,719	2	0,552	12	0,794	10	0,472	13	0,498	7
м. Київ	0,921	1	0,653	12	0,752	1	0,778	1	0,748	2	0,589	8	0,522	15	0,410	26	0,659	1	0,673	1
м. Севастополь	0,484	5	0,742	3	0,486	7	0,590	2	0,756	1	0,648	4	0,348	27	0,614	22	0,487	9	0,576	2

Індекси та рейтинги індексів складових частин людського розвитку та індекс регіонального людського розвитку у 2000-2011рр.

Регіони	Роки	Демографічний розвиток		Розвиток ринку праці		Матеріальний добробут		Умови проживання населення		Рівень освіти		Стан та охорона здоров'я		Соціальне середовище		Екологічна ситуація		Фінансування людського розвитку		Індекс регіонального людського розвитку	
		індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг
АР Крим	2000	0,394	16	0,629	6	0,508	9	0,451	3	0,435	20	0,673	10	0,568	14	0,974	7	0,593	2	0,577	3
	2001	0,328	17	0,645	3	0,458	10	0,479	3	0,419	19	0,628	20	0,576	9	0,965	8	0,638	3	0,565	2
	2002	0,344	16	0,721	2	0,532	5	0,466	3	0,413	19	0,554	17	0,531	13	0,963	8	0,543	3	0,558	4
	2003	0,373	15	0,618	5	0,510	7	0,467	3	0,412	19	0,519	19	0,520	13	0,982	4	0,538	3	0,546	5
	2004	0,293	17	0,559	15	0,514	8	0,458	3	0,390	19	0,552	21	0,478	20	0,951	13	0,491	4	0,519	7
	2005	0,340	13	0,621	11	0,413	15	0,458	3	0,353	20	0,531	12	0,477	19	0,793	15	0,487	4	0,493	9
	2006	0,346	13	0,592	13	0,445	12	0,450	3	0,374	17	0,509	24	0,531	18	0,792	18	0,440	2	0,495	9
	2007	0,345	14	0,541	18	0,406	12	0,441	3	0,382	17	0,561	23	0,460	22	0,717	18	0,426	8	0,474	16
	2008	0,327	17	0,637	6	0,477	10	0,437	3	0,393	14	0,582	23	0,513	15	0,713	18	0,613	3	0,515	8
	2009	0,351	10	0,753	4	0,520	7	0,427	3	0,449	13	0,653	14	0,472	19	0,691	19	0,569	2	0,537	5
	2010	0,404	8	0,683	10	0,362	15	0,422	4	0,455	13	0,548	16	0,410	25	0,655	20	0,565	2	0,494	7
	2011	0,437	8	0,644	13	0,458	12	0,417	4	0,502	7	0,457	23	0,415	26	0,648	20	0,461	14	0,491	8

Вінницька	2000	0,525	6	0,698	2	0,388	24	0,259	18	0,510	8	0,686	9	0,638	8	0,960	11	0,305	16	0,551	6
	2001	0,553	3	0,681	2	0,350	23	0,241	22	0,495	9	0,695	6	0,615	8	0,959	9	0,333	20	0,544	6
	2002	0,471	8	0,668	4	0,396	20	0,268	18	0,440	17	0,673	6	0,611	8	0,965	7	0,309	23	0,531	6
	2003	0,497	8	0,649	3	0,408	17	0,233	21	0,435	16	0,570	14	0,636	8	0,889	19	0,374	19	0,517	11
	2004	0,471	6	0,586	11	0,349	21	0,241	20	0,386	20	0,628	10	0,596	9	0,899	17	0,352	21	0,497	15
	2005	0,386	9	0,558	19	0,323	25	0,242	20	0,361	19	0,381	26	0,603	8	0,818	9	0,319	22	0,440	23
	2006	0,345	14	0,556	17	0,305	25	0,240	20	0,339	21	0,428	26	0,648	7	0,809	13	0,339	20	0,441	24
	2007	0,382	11	0,557	14	0,265	25	0,230	20	0,322	20	0,313	27	0,652	7	0,755	13	0,339	21	0,418	26
	2008	0,407	10	0,555	16	0,304	23	0,220	22	0,310	24	0,256	27	0,619	9	0,773	12	0,435	22	0,423	24
	2009	0,375	8	0,685	16	0,360	24	0,222	23	0,315	24	0,257	27	0,643	9	0,793	10	0,384	22	0,440	24
	2010	0,381	10	0,614	17	0,293	24	0,217	23	0,324	24	0,360	26	0,625	9	0,783	11	0,383	19	0,435	24
	2011	0,407	11	0,586	20	0,368	22	0,211	23	0,315	24	0,519	14	0,654	8	0,792	11	0,398	19	0,466	21

Волинська	2000	0,429	13	0,391	26	0,451	14	0,257	19	0,409	23	0,629	17	0,641	7	0,898	18	0,223	25	0,485	21
	2001	0,464	11	0,373	26	0,414	17	0,237	23	0,412	22	0,634	18	0,646	7	0,976	5	0,288	22	0,496	17
	2002	0,400	12	0,327	26	0,452	13	0,251	22	0,355	24	0,623	12	0,697	4	0,980	4	0,311	22	0,490	15
	2003	0,438	12	0,285	27	0,458	14	0,223	23	0,372	23	0,593	12	0,659	7	0,989	2	0,360	22	0,488	19
	2004	0,405	9	0,543	17	0,363	18	0,225	23	0,373	22	0,632	9	0,656	7	0,997	2	0,381	17	0,505	13
	2005	0,380	10	0,592	14	0,344	22	0,231	23	0,346	21	0,497	18	0,636	6	0,856	2	0,329	20	0,463	18
	2006	0,404	9	0,487	22	0,339	22	0,233	23	0,352	19	0,664	11	0,708	5	0,855	1	0,340	19	0,484	17
	2007	0,418	8	0,450	25	0,285	24	0,225	23	0,330	19	0,701	6	0,740	2	0,819	2	0,338	23	0,475	14
	2008	0,450	9	0,458	26	0,300	24	0,224	21	0,335	20	0,572	25	0,652	7	0,823	4	0,465	18	0,469	20
	2009	0,581	2	0,654	23	0,384	21	0,226	22	0,322	21	0,719	5	0,684	5	0,817	4	0,400	19	0,526	7
	2010	0,351	12	0,587	21	0,344	18	0,224	22	0,358	22	0,556	14	0,707	3	0,816	4	0,375	22	0,475	16
	2011	0,395	13	0,677	8	0,436	13	0,223	21	0,340	22	0,489	17	0,689	7	0,829	2	0,363	22	0,487	10

продовження																					
Регіони	Роки	Демографічний розвиток		Розвиток ринку праці		Матеріальний добробут		Умови проживання населення		Рівень освіти		Стан та охорона здоров'я		Соціальне середовище		Екологічна ситуація		Фінансування людського розвитку		Індекс регіонального людського розвитку	
		індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг
Дніпропетровська	2000	0,279	21	0,508	13	0,533	3	0,426	4	0,487	13	0,610	20	0,484	24	0,682	25	0,433	6	0,496	20
	2001	0,268	20	0,598	5	0,492	6	0,429	4	0,463	13	0,542	26	0,424	26	0,673	25	0,447	6	0,481	21
	2002	0,263	22	0,559	9	0,503	7	0,433	4	0,475	11	0,576	15	0,397	26	0,656	25	0,486	6	0,483	19
	2003	0,299	18	0,536	13	0,543	3	0,441	4	0,494	9	0,580	13	0,410	26	0,677	25	0,503	5	0,499	16
	2004	0,224	20	0,594	7	0,539	5	0,437	4	0,473	10	0,588	15	0,415	26	0,534	25	0,472	5	0,475	20
	2005	0,246	18	0,626	10	0,534	3	0,426	4	0,445	12	0,531	11	0,419	26	0,654	22	0,489	3	0,484	11
	2006	0,238	21	0,660	3	0,489	7	0,421	4	0,456	12	0,621	19	0,448	24	0,644	23	0,382	9	0,484	15
	2007	0,218	22	0,590	11	0,527	6	0,411	4	0,463	9	0,639	17	0,436	25	0,508	24	0,527	2	0,478	12
	2008	0,190	23	0,581	11	0,487	9	0,404	5	0,491	6	0,652	16	0,408	24	0,518	24	0,598	4	0,478	17
	2009	0,207	22	0,687	14	0,519	8	0,407	5	0,522	5	0,654	12	0,427	23	0,552	25	0,545	4	0,500	14
	2010	0,170	23	0,713	6	0,466	7	0,407	5	0,542	5	0,608	11	0,413	24	0,502	25	0,523	4	0,480	13
	2011	0,230	24	0,692	6	0,482	8	0,388	5	0,525	6	0,475	20	0,445	21	0,496	25	0,571	2	0,474	16
Донецька	2000	0,176	25	0,655	4	0,519	6	0,249	21	0,401	25	0,548	25	0,541	18	0,511	26	0,504	5	0,450	26
	2001	0,131	27	0,558	9	0,517	4	0,264	18	0,374	25	0,546	25	0,462	25	0,497	26	0,516	5	0,425	26
	2002	0,135	26	0,566	7	0,560	2	0,255	20	0,280	26	0,525	18	0,481	21	0,543	26	0,496	5	0,421	26
	2003	0,177	25	0,605	8	0,585	2	0,249	20	0,268	26	0,374	26	0,496	20	0,532	26	0,486	6	0,413	27
	2004	0,128	26	0,589	10	0,665	2	0,237	21	0,268	26	0,506	23	0,500	17	0,474	26	0,436	7	0,418	26
	2005	0,192	23	0,670	3	0,500	5	0,238	22	0,272	26	0,490	20	0,488	18	0,337	26	0,451	6	0,397	27
	2006	0,217	23	0,659	4	0,545	4	0,238	22	0,285	26	0,556	23	0,489	21	0,274	27	0,349	15	0,397	27
	2007	0,160	25	0,656	5	0,574	3	0,227	22	0,319	21	0,579	21	0,483	21	0,143	27	0,437	7	0,392	27
	2008	0,183	24	0,618	9	0,580	2	0,213	25	0,317	21	0,574	24	0,460	20	0,213	27	0,507	11	0,401	27
	2009	0,090	26	0,686	15	0,540	4	0,208	26	0,372	17	0,550	24	0,470	20	0,345	27	0,463	12	0,408	27
	2010	0,134	26	0,723	5	0,558	2	0,206	26	0,394	18	0,464	24	0,468	19	0,269	27	0,445	14	0,401	27
	2011	0,238	23	0,673	10	0,583	3	0,202	24	0,432	12	0,535	12	0,484	18	0,275	27	0,451	15	0,426	27
Житомирська	2000	0,436	12	0,475	19	0,403	23	0,235	22	0,497	10	0,623	19	0,576	12	0,910	16	0,293	18	0,496	19
	2001	0,342	16	0,418	23	0,343	24	0,237	24	0,489	11	0,668	11	0,561	11	0,911	16	0,343	17	0,481	22
	2002	0,306	19	0,421	22	0,341	26	0,236	24	0,485	8	0,618	13	0,573	9	0,898	19	0,341	20	0,470	21
	2003	0,282	19	0,411	20	0,312	27	0,218	24	0,470	11	0,709	3	0,562	10	0,928	15	0,371	21	0,474	21
	2004	0,210	21	0,590	9	0,361	19	0,216	25	0,460	11	0,692	6	0,589	10	0,904	16	0,379	18	0,487	18
	2005	0,167	24	0,548	22	0,379	19	0,208	25	0,461	9	0,589	7	0,579	10	0,789	16	0,351	18	0,452	20
	2006	0,175	25	0,530	19	0,333	23	0,204	26	0,462	10	0,665	10	0,586	12	0,831	7	0,361	11	0,460	22
	2007	0,250	21	0,532	20	0,286	23	0,201	26	0,433	13	0,683	8	0,636	10	0,815	3	0,381	15	0,466	19
	2008	0,266	22	0,497	22	0,277	26	0,209	26	0,422	12	0,699	9	0,590	10	0,827	3	0,475	17	0,469	21
	2009	0,235	20	0,664	19	0,325	26	0,200	27	0,425	14	0,600	21	0,579	11	0,818	3	0,439	17	0,470	22
	2010	0,259	18	0,640	13	0,246	27	0,193	27	0,456	12	0,425	25	0,541	12	0,816	5	0,422	17	0,438	23
	2011	0,311	20	0,604	18	0,309	25	0,188	27	0,419	14	0,378	26	0,530	14	0,820	4	0,438	16	0,438	25

продовження																					
Регіони	Роки	Демографічний розвиток		Розвиток ринку праці		Матеріальний добробут		Умови проживання населення		Рівень освіти		Стан та охорона здоров'я		Соціальне середовище		Екологічна ситуація		Фінансування людського розвитку		Індекс регіонального людського розвитку	
		індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг
Закарпатська	2000	0,488	10	0,566	10	0,447	15	0,250	20	0,316	26	0,777	1	0,861	1	0,960	10	0,274	21	0,547	9
	2001	0,453	14	0,538	12	0,409	18	0,251	20	0,321	26	0,716	2	0,820	1	0,953	12	0,268	24	0,524	11
	2002	0,432	10	0,584	6	0,410	18	0,258	19	0,319	25	0,650	8	0,792	1	0,952	10	0,274	25	0,516	11
	2003	0,430	13	0,787	1	0,476	12	0,249	19	0,340	25	0,657	6	0,839	1	0,957	10	0,347	23	0,558	3
	2004	0,349	14	0,672	3	0,537	6	0,252	19	0,370	23	0,741	3	0,840	1	0,952	12	0,321	27	0,557	4
	2005	0,233	19	0,651	8	0,467	9	0,262	19	0,311	24	0,767	1	0,784	1	0,800	13	0,290	27	0,505	6
	2006	0,286	18	0,568	16	0,472	9	0,267	19	0,330	23	0,735	4	0,807	1	0,821	9	0,289	25	0,507	7
	2007	0,268	20	0,600	9	0,430	10	0,260	18	0,318	22	0,758	1	0,724	3	0,788	11	0,309	25	0,492	8
	2008	0,275	21	0,646	5	0,435	13	0,266	18	0,341	19	0,754	1	0,748	2	0,779	11	0,392	24	0,511	9
	2009	0,175	23	0,821	2	0,445	15	0,265	18	0,330	22	0,712	6	0,741	2	0,764	12	0,339	26	0,504	12
	2010	0,155	25	0,749	3	0,352	17	0,290	14	0,381	19	0,685	2	0,705	4	0,771	12	0,352	24	0,488	8
	2011	0,250	22	0,824	1	0,351	23	0,301	14	0,378	17	0,520	13	0,719	4	0,792	12	0,326	25	0,489	9
Запорізька	2000	0,254	23	0,385	27	0,576	2	0,396	5	0,460	16	0,560	24	0,478	25	0,907	17	0,538	4	0,508	16
	2001	0,257	22	0,400	24	0,549	2	0,427	5	0,451	16	0,610	22	0,469	24	0,898	19	0,530	4	0,512	14
	2002	0,218	23	0,436	18	0,535	4	0,418	5	0,462	13	0,564	16	0,400	25	0,838	22	0,501	4	0,488	17
	2003	0,222	22	0,350	23	0,524	5	0,418	5	0,459	13	0,539	16	0,416	25	0,853	22	0,521	4	0,480	20
	2004	0,299	16	0,514	18	0,540	4	0,403	6	0,445	12	0,590	14	0,415	25	0,811	22	0,504	2	0,502	14
	2005	0,298	17	0,561	18	0,540	2	0,397	6	0,446	11	0,494	19	0,397	27	0,525	25	0,462	5	0,457	19
	2006	0,348	12	0,607	9	0,547	3	0,396	6	0,464	9	0,645	13	0,428	26	0,540	25	0,426	5	0,489	11
	2007	0,271	19	0,544	17	0,529	5	0,368	8	0,482	5	0,661	12	0,402	26	0,490	25	0,438	5	0,466	18
	2008	0,361	14	0,554	17	0,523	7	0,355	9	0,490	7	0,601	22	0,401	25	0,511	25	0,543	6	0,480	16
	2009	0,308	15	0,676	17	0,572	2	0,343	9	0,505	6	0,662	10	0,418	24	0,558	24	0,511	6	0,504	13
	2010	0,286	16	0,620	15	0,442	9	0,343	10	0,526	7	0,532	20	0,415	23	0,532	24	0,496	7	0,463	20
	2011	0,333	18	0,599	19	0,592	2	0,336	11	0,480	8	0,468	21	0,428	23	0,520	24	0,563	3	0,477	14
Івано-Франківська	2000	0,586	4	0,496	16	0,447	16	0,197	26	0,402	24	0,728	4	0,677	6	0,812	23	0,227	24	0,509	15
	2001	0,510	6	0,431	22	0,449	11	0,188	26	0,411	23	0,643	17	0,647	5	0,807	23	0,240	26	0,482	19
	2002	0,532	5	0,430	20	0,458	12	0,199	26	0,393	21	0,644	10	0,698	3	0,781	24	0,273	26	0,490	14
	2003	0,546	6	0,395	22	0,477	11	0,179	27	0,387	21	0,731	2	0,683	4	0,785	24	0,302	26	0,499	15
	2004	0,473	5	0,403	26	0,457	11	0,197	26	0,368	24	0,702	5	0,701	3	0,772	23	0,327	26	0,489	17
	2005	0,492	5	0,548	21	0,426	14	0,208	26	0,336	23	0,669	4	0,728	2	0,660	21	0,294	25	0,482	13
	2006	0,537	5	0,471	24	0,466	10	0,212	25	0,332	22	0,685	7	0,731	3	0,637	24	0,302	23	0,484	16
	2007	0,515	5	0,539	19	0,397	13	0,210	25	0,298	25	0,646	15	0,785	1	0,611	22	0,326	24	0,476	13
	2008	0,575	4	0,515	21	0,445	12	0,214	24	0,290	26	0,737	3	0,755	1	0,624	22	0,323	26	0,494	13
	2009	0,477	5	0,659	20	0,454	13	0,228	21	0,272	27	0,751	1	0,765	1	0,704	18	0,371	23	0,513	9
	2010	0,471	5	0,579	22	0,363	13	0,227	21	0,296	27	0,683	3	0,767	1	0,672	18	0,382	20	0,487	9
	2011	0,568	2	0,541	24	0,432	14	0,224	20	0,267	27	0,401	25	0,767	1	0,681	18	0,307	27	0,460	23

продовження

Регіони	Роки	Демографічний розвиток		Розвиток ринку праці		Матеріальний добробут		Умови проживання населення		Рівень освіти		Стан та охорона здоров'я		Соціальне середовище		Екологічна ситуація		Фінансування людського розвитку		Індекс регіонального людського розвитку	
		індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг
Київська	2000	0,356	18	0,666	3	0,497	11	0,373	8	0,565	5	0,457	27	0,585	10	0,978	4	0,358	12	0,539	10
	2001	0,291	19	0,560	7	0,521	3	0,363	8	0,565	4	0,657	13	0,527	16	0,972	7	0,346	16	0,538	7
	2002	0,316	18	0,560	8	0,474	10	0,395	8	0,475	10	0,424	25	0,527	15	0,965	6	0,385	14	0,503	12
	2003	0,439	11	0,594	9	0,476	13	0,357	9	0,521	8	0,370	27	0,523	12	0,972	7	0,421	11	0,518	9
	2004	0,308	15	0,641	5	0,530	7	0,384	7	0,536	5	0,270	27	0,539	16	0,966	8	0,406	11	0,509	12
	2005	0,330	14	0,621	12	0,463	10	0,392	7	0,482	7	0,310	27	0,489	17	0,834	6	0,439	8	0,483	12
	2006	0,262	19	0,637	7	0,409	13	0,395	7	0,492	5	0,430	25	0,529	19	0,831	8	0,429	4	0,489	13
	2007	0,297	17	0,615	8	0,461	9	0,405	5	0,482	6	0,461	25	0,556	16	0,731	16	0,437	6	0,493	7
	2008	0,347	15	0,628	7	0,528	5	0,418	4	0,565	4	0,613	19	0,502	18	0,728	17	0,622	2	0,547	4
	2009	0,328	12	0,696	13	0,527	5	0,424	4	0,599	3	0,601	20	0,435	22	0,739	15	0,537	5	0,542	4
	2010	0,400	9	0,607	18	0,530	3	0,426	3	0,569	4	0,563	12	0,424	22	0,754	13	0,519	5	0,532	4
	2011	0,534	4	0,619	16	0,572	4	0,429	3	0,579	3	0,595	6	0,428	24	0,734	15	0,527	5	0,557	4

Кіровоградська	2000	0,232	24	0,640	5	0,520	5	0,265	17	0,493	11	0,639	15	0,540	19	0,880	19	0,284	20	0,501	18
	2001	0,186	24	0,556	10	0,460	9	0,298	13	0,463	14	0,634	19	0,544	13	0,891	20	0,341	18	0,487	18
	2002	0,179	24	0,609	5	0,403	19	0,302	14	0,453	14	0,690	4	0,499	18	0,876	20	0,353	18	0,485	18
	2003	0,198	24	0,535	14	0,393	19	0,288	13	0,429	18	0,792	1	0,502	19	0,892	18	0,376	17	0,490	17
	2004	0,163	25	0,481	21	0,295	25	0,303	13	0,408	16	0,812	1	0,484	19	0,872	19	0,348	22	0,464	25
	2005	0,090	27	0,550	20	0,296	27	0,308	12	0,399	15	0,522	14	0,463	21	0,789	16	0,374	15	0,419	25
	2006	0,093	27	0,497	20	0,262	26	0,301	15	0,402	15	0,750	2	0,465	23	0,805	15	0,360	12	0,437	25
	2007	0,112	27	0,473	23	0,257	26	0,289	15	0,391	14	0,748	3	0,494	19	0,756	12	0,379	17	0,432	24
	2008	0,080	27	0,466	25	0,242	27	0,284	15	0,390	15	0,702	8	0,432	22	0,747	14	0,488	15	0,422	25
	2009	0,061	27	0,738	5	0,290	27	0,282	15	0,407	15	0,660	11	0,384	26	0,704	17	0,451	13	0,436	25
	2010	0,107	27	0,690	8	0,306	22	0,280	16	0,413	17	0,521	21	0,404	26	0,706	16	0,430	16	0,423	26
	2011	0,077	27	0,711	4	0,389	18	0,269	16	0,404	15	0,508	15	0,418	25	0,804	6	0,508	8	0,448	24

Луганська	2000	0,156	26	0,413	24	0,413	22	0,231	23	0,286	27	0,643	14	0,426	27	0,807	24	0,331	14	0,412	27
	2001	0,177	25	0,383	25	0,430	14	0,247	21	0,263	27	0,645	15	0,392	27	0,820	22	0,367	12	0,413	27
	2002	0,123	27	0,415	24	0,525	6	0,239	23	0,227	27	0,402	26	0,392	27	0,805	23	0,403	9	0,390	27
	2003	0,163	27	0,472	17	0,514	6	0,223	22	0,261	27	0,513	20	0,395	27	0,812	23	0,398	13	0,414	26
	2004	0,121	27	0,466	22	0,569	3	0,231	22	0,234	27	0,576	17	0,382	27	0,690	24	0,340	24	0,400	27
	2005	0,160	25	0,530	24	0,508	4	0,240	21	0,229	27	0,615	5	0,461	23	0,640	23	0,353	16	0,412	26
	2006	0,142	26	0,533	18	0,534	5	0,227	24	0,216	27	0,609	21	0,492	20	0,671	21	0,297	24	0,412	26
	2007	0,139	26	0,551	16	0,541	4	0,222	24	0,235	27	0,637	18	0,486	20	0,616	21	0,380	16	0,420	25
	2008	0,163	25	0,517	20	0,526	6	0,216	23	0,238	27	0,658	15	0,442	21	0,615	23	0,455	19	0,421	26
	2009	0,148	24	0,668	18	0,527	6	0,217	24	0,280	26	0,640	16	0,416	25	0,651	22	0,398	20	0,433	26
	2010	0,202	22	0,620	16	0,464	8	0,210	24	0,313	26	0,633	8	0,426	21	0,624	22	0,398	18	0,428	25
	2011	0,220	25	0,615	17	0,533	6	0,194	26	0,306	25	0,593	7	0,447	20	0,628	21	0,411	18	0,434	26

продовження																					
Регіони	Роки	Демографічний розвиток		Розвиток ринку праці		Матеріальний добробут		Умови проживання населення		Рівень освіти		Стан та охорона здоров'я		Соціальне середовище		Екологічна ситуація		Фінансування людського розвитку		Індекс регіонального людського розвитку	
		індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг
Львівська	2000	0,516	8	0,492	17	0,468	12	0,319	11	0,469	15	0,702	8	0,729	3	0,928	15	0,359	11	0,555	5
	2001	0,523	5	0,463	19	0,407	19	0,320	12	0,452	15	0,694	7	0,670	4	0,904	18	0,323	21	0,530	9
	2002	0,598	2	0,383	25	0,482	9	0,347	10	0,440	16	0,586	14	0,663	5	0,925	17	0,316	21	0,530	7
	2003	0,595	4	0,406	21	0,479	10	0,309	12	0,454	15	0,621	10	0,674	5	0,904	16	0,342	24	0,534	6
	2004	0,513	2	0,491	20	0,438	12	0,327	10	0,439	13	0,587	16	0,688	4	0,898	18	0,383	16	0,529	6
	2005	0,578	3	0,579	16	0,431	13	0,323	11	0,391	16	0,553	9	0,674	4	0,691	20	0,315	23	0,502	8
	2006	0,587	2	0,599	11	0,449	11	0,320	11	0,371	18	0,681	8	0,717	4	0,694	20	0,282	26	0,521	5
	2007	0,526	4	0,557	13	0,410	11	0,309	12	0,337	18	0,650	14	0,663	6	0,577	23	0,362	19	0,484	10
	2008	0,555	5	0,556	15	0,461	11	0,314	13	0,349	18	0,637	17	0,656	5	0,681	19	0,403	23	0,509	10
	2009	0,457	6	0,576	25	0,426	16	0,333	11	0,341	19	0,625	18	0,695	3	0,669	21	0,387	21	0,497	16
	2010	0,459	6	0,573	24	0,357	16	0,345	9	0,364	20	0,536	18	0,704	5	0,671	19	0,380	21	0,483	12
	2011	0,482	6	0,565	22	0,385	20	0,355	7	0,346	21	0,486	18	0,708	6	0,594	23	0,365	21	0,472	18
Миколаївська	2000	0,289	20	0,428	21	0,418	20	0,307	12	0,417	21	0,590	21	0,497	22	0,873	21	0,391	8	0,468	25
	2001	0,314	18	0,446	20	0,431	13	0,336	11	0,403	24	0,624	21	0,489	20	0,875	21	0,423	7	0,482	20
	2002	0,346	15	0,421	21	0,448	14	0,337	12	0,421	18	0,346	27	0,454	23	0,869	21	0,423	7	0,452	25
	2003	0,270	20	0,334	25	0,502	9	0,318	11	0,430	17	0,522	18	0,437	24	0,875	20	0,434	9	0,461	24
	2004	0,267	18	0,547	16	0,415	14	0,306	12	0,408	17	0,493	24	0,469	21	0,927	15	0,436	6	0,472	21
	2005	0,316	15	0,589	15	0,384	18	0,306	14	0,389	17	0,522	13	0,527	14	0,776	18	0,418	9	0,466	16
	2006	0,318	16	0,594	12	0,391	17	0,311	12	0,394	16	0,636	17	0,554	15	0,805	16	0,388	8	0,485	14
	2007	0,330	15	0,559	12	0,366	18	0,313	11	0,388	16	0,676	9	0,565	14	0,755	14	0,410	10	0,482	11
	2008	0,278	20	0,564	13	0,402	14	0,315	12	0,384	17	0,710	6	0,510	16	0,767	13	0,506	12	0,489	15
	2009	0,244	18	0,705	11	0,458	11	0,315	13	0,391	16	0,647	15	0,526	14	0,754	13	0,464	11	0,495	17
	2010	0,212	21	0,687	9	0,408	10	0,304	13	0,413	16	0,556	13	0,515	16	0,749	14	0,446	13	0,472	17
	2011	0,305	21	0,691	7	0,469	9	0,304	13	0,372	19	0,500	16	0,458	19	0,728	16	0,511	7	0,475	15
Одеська	2000	0,305	19	0,491	18	0,428	18	0,373	7	0,492	12	0,627	18	0,531	20	0,877	20	0,427	7	0,507	17
	2001	0,220	23	0,512	15	0,313	25	0,385	7	0,490	10	0,561	23	0,469	23	0,911	17	0,420	8	0,476	24
	2002	0,283	21	0,535	12	0,317	27	0,398	7	0,467	12	0,457	24	0,462	22	0,907	18	0,391	12	0,468	22
	2003	0,206	23	0,622	4	0,362	22	0,391	7	0,490	10	0,393	25	0,470	22	0,868	21	0,397	14	0,466	22
	2004	0,178	24	0,623	6	0,432	13	0,371	9	0,474	9	0,406	26	0,463	23	0,867	20	0,374	19	0,465	24
	2005	0,202	22	0,662	6	0,474	8	0,353	9	0,461	9	0,490	21	0,437	25	0,747	19	0,393	12	0,468	14
	2006	0,232	22	0,601	10	0,402	15	0,349	9	0,466	7	0,578	22	0,474	22	0,760	19	0,360	13	0,469	20
	2007	0,290	18	0,656	4	0,393	14	0,350	9	0,464	8	0,533	24	0,450	24	0,664	19	0,395	14	0,464	20
	2008	0,329	16	0,562	14	0,399	15	0,367	7	0,511	5	0,604	21	0,401	26	0,650	21	0,446	20	0,474	19
	2009	0,304	16	0,698	12	0,452	14	0,375	7	0,504	7	0,448	26	0,464	21	0,677	20	0,422	18	0,480	21
	2010	0,293	15	0,729	4	0,399	11	0,365	7	0,533	6	0,330	27	0,461	20	0,652	21	0,347	25	0,455	21
	2011	0,362	17	0,674	9	0,466	10	0,354	8	0,531	5	0,347	27	0,445	22	0,657	19	0,363	23	0,466	20

продовження																					
Регіони	Роки	Демографічний розвиток		Розвиток ринку праці		Матеріальний добробут		Умови проживання населення		Рівень освіти		Стан та охорона здоров'я		Соціальне середовище		Екологічна ситуація		Фінансування людського розвитку		Індекс регіонального людського розвитку	
		індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг
Полтавська	2000	0,536	5	0,538	11	0,513	8	0,332	10	0,546	6	0,726	5	0,620	9	0,976	5	0,380	9	0,576	4
	2001	0,482	8	0,555	11	0,464	8	0,346	10	0,537	6	0,714	3	0,549	12	0,978	4	0,392	10	0,559	4
	2002	0,456	9	0,557	10	0,473	11	0,339	11	0,551	4	0,754	1	0,527	14	0,984	3	0,408	8	0,563	3
	2003	0,428	14	0,617	7	0,427	15	0,337	10	0,569	4	0,443	22	0,538	11	0,989	3	0,436	8	0,530	7
	2004	0,396	10	0,659	4	0,478	10	0,323	11	0,516	7	0,648	7	0,573	11	0,977	4	0,422	8	0,553	5
	2005	0,390	8	0,599	13	0,444	11	0,325	10	0,475	8	0,508	17	0,542	13	0,849	4	0,446	7	0,506	5
	2006	0,407	8	0,577	14	0,509	6	0,326	10	0,488	6	0,627	18	0,555	14	0,848	3	0,415	6	0,528	4
	2007	0,396	10	0,623	7	0,469	8	0,318	10	0,465	7	0,568	22	0,582	13	0,793	10	0,444	3	0,515	4
	2008	0,389	12	0,588	10	0,504	8	0,316	11	0,466	10	0,611	20	0,503	17	0,801	8	0,550	5	0,521	6
	2009	0,350	11	0,715	10	0,455	12	0,324	12	0,484	9	0,654	13	0,507	16	0,801	6	0,502	7	0,528	6
	2010	0,342	13	0,577	23	0,474	5	0,318	12	0,495	9	0,609	10	0,492	18	0,803	8	0,498	6	0,510	6
	2011	0,415	10	0,658	11	0,459	11	0,312	12	0,471	9	0,580	9	0,550	13	0,796	9	0,540	4	0,526	5
Рівненська	2000	0,422	14	0,463	20	0,377	25	0,219	25	0,436	19	0,540	26	0,690	5	0,967	8	0,203	26	0,482	22
	2001	0,462	12	0,559	8	0,417	16	0,218	25	0,451	17	0,702	4	0,646	6	0,957	11	0,267	25	0,520	13
	2002	0,385	13	0,432	19	0,384	21	0,224	25	0,451	15	0,686	5	0,622	7	0,941	15	0,361	17	0,499	13
	2003	0,443	10	0,547	12	0,341	24	0,207	25	0,457	14	0,666	5	0,668	6	0,941	14	0,375	18	0,514	13
	2004	0,365	13	0,592	8	0,393	17	0,222	24	0,437	14	0,637	8	0,664	5	0,943	14	0,393	13	0,513	10
	2005	0,340	12	0,662	5	0,432	12	0,228	24	0,400	14	0,706	3	0,656	5	0,809	12	0,328	21	0,504	7
	2006	0,399	10	0,656	5	0,394	16	0,239	21	0,414	14	0,717	5	0,692	6	0,820	10	0,347	17	0,516	6
	2007	0,351	12	0,693	3	0,349	21	0,228	21	0,391	15	0,717	5	0,691	4	0,813	5	0,338	22	0,503	6
	2008	0,393	11	0,721	2	0,359	19	0,231	20	0,389	16	0,741	2	0,670	4	0,793	10	0,445	21	0,519	7
	2009	0,297	17	0,722	7	0,389	19	0,250	20	0,372	18	0,746	2	0,694	4	0,786	11	0,363	24	0,508	10
	2010	0,266	17	0,599	19	0,336	20	0,228	20	0,415	15	0,553	15	0,662	7	0,813	6	0,339	26	0,465	19
	2011	0,314	19	0,623	15	0,386	19	0,220	22	0,354	20	0,572	11	0,722	3	0,780	13	0,323	26	0,473	17
Сумська	2000	0,269	22	0,503	15	0,464	13	0,220	24	0,483	14	0,568	22	0,494	23	0,964	9	0,268	22	0,474	24
	2001	0,268	21	0,432	21	0,375	21	0,253	19	0,468	12	0,548	24	0,482	21	0,958	10	0,363	13	0,462	25
	2002	0,298	20	0,499	14	0,420	16	0,252	21	0,398	20	0,470	21	0,498	19	0,956	9	0,392	11	0,463	23
	2003	0,260	21	0,511	16	0,406	18	0,260	18	0,361	24	0,544	15	0,520	14	0,949	13	0,398	12	0,465	23
	2004	0,254	19	0,567	14	0,346	23	0,260	18	0,339	25	0,565	18	0,546	14	0,958	10	0,395	12	0,466	23
	2005	0,209	21	0,661	7	0,408	16	0,274	17	0,293	25	0,538	10	0,502	16	0,796	14	0,378	14	0,446	22
	2006	0,300	17	0,625	8	0,407	14	0,281	16	0,291	25	0,642	15	0,564	13	0,800	17	0,376	10	0,471	18
	2007	0,308	16	0,594	10	0,390	15	0,279	16	0,284	26	0,653	13	0,561	15	0,735	15	0,398	13	0,461	22
	2008	0,292	18	0,622	8	0,388	17	0,276	16	0,293	25	0,627	18	0,517	13	0,735	16	0,507	10	0,465	22
	2009	0,239	19	0,735	6	0,388	20	0,274	16	0,315	23	0,569	22	0,520	15	0,714	16	0,449	14	0,459	23
	2010	0,229	20	0,706	7	0,362	14	0,274	18	0,329	23	0,513	22	0,504	17	0,705	17	0,446	12	0,444	22
	2011	0,368	16	0,706	5	0,399	17	0,268	17	0,323	23	0,481	19	0,492	17	0,754	14	0,521	6	0,470	19

продовження																					
Регіони	Роки	Демографічний розвиток		Розвиток ринку праці		Матеріальний добробут		Умови проживання населення		Рівень освіти		Стан та охорона здоров'я		Соціальне середовище		Екологічна ситуація		Фінансування людського розвитку		Індекс регіонального людського розвитку	
		індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг
Тернопільська	2000	0,603	3	0,618	8	0,313	27	0,298	13	0,415	22	0,662	12	0,728	4	0,985	2	0,178	27	0,533	12
	2001	0,538	4	0,521	13	0,367	22	0,290	16	0,414	21	0,679	9	0,726	2	0,986	2	0,209	27	0,527	10
	2002	0,568	3	0,447	17	0,367	23	0,287	16	0,386	22	0,665	7	0,717	2	0,987	1	0,253	27	0,521	10
	2003	0,604	3	0,561	11	0,322	26	0,267	17	0,392	20	0,610	11	0,689	2	0,993	1	0,294	27	0,523	8
	2004	0,478	4	0,400	27	0,255	27	0,283	15	0,400	18	0,602	13	0,660	6	0,992	3	0,337	25	0,489	16
	2005	0,579	2	0,427	26	0,312	26	0,291	15	0,343	22	0,493	20	0,614	7	0,851	3	0,301	24	0,466	15
	2006	0,551	3	0,402	27	0,233	27	0,303	13	0,315	24	0,645	14	0,639	9	0,849	2	0,305	22	0,469	19
	2007	0,570	2	0,406	27	0,206	27	0,291	14	0,308	24	0,735	4	0,645	9	0,833	1	0,302	26	0,475	15
	2008	0,577	3	0,458	27	0,286	25	0,325	10	0,314	23	0,708	7	0,655	6	0,835	1	0,385	25	0,501	11
	2009	0,490	4	0,544	26	0,355	25	0,333	10	0,298	25	0,691	8	0,681	6	0,834	1	0,362	25	0,506	11
	2010	0,495	4	0,509	26	0,259	26	0,331	11	0,318	25	0,619	9	0,688	6	0,834	1	0,354	23	0,486	10
	2011	0,419	9	0,439	27	0,316	24	0,339	10	0,296	26	0,651	3	0,714	5	0,829	1	0,385	20	0,485	11
Харківська	2000	0,395	15	0,414	23	0,522	4	0,391	6	0,580	4	0,671	11	0,581	11	0,959	12	0,368	10	0,549	7
	2001	0,472	10	0,495	17	0,515	5	0,410	6	0,554	5	0,668	10	0,532	15	0,945	15	0,358	14	0,554	5
	2002	0,494	7	0,552	11	0,492	8	0,402	6	0,531	7	0,632	11	0,522	16	0,943	13	0,392	10	0,553	5
	2003	0,447	9	0,471	18	0,508	8	0,414	6	0,564	5	0,638	8	0,514	16	0,952	12	0,438	7	0,553	4
	2004	0,395	11	0,575	13	0,509	9	0,415	5	0,551	4	0,613	12	0,610	8	0,958	9	0,371	20	0,558	3
	2005	0,378	11	0,639	9	0,482	7	0,418	5	0,512	4	0,583	8	0,599	9	0,811	11	0,408	10	0,537	3
	2006	0,489	6	0,645	6	0,482	8	0,407	5	0,531	3	0,652	12	0,641	8	0,806	14	0,339	21	0,556	3
	2007	0,432	6	0,635	6	0,514	7	0,400	6	0,552	3	0,676	10	0,648	8	0,730	17	0,444	4	0,559	2
	2008	0,457	8	0,661	4	0,528	4	0,390	6	0,571	3	0,693	11	0,481	19	0,736	15	0,498	13	0,556	3
	2009	0,358	9	0,799	3	0,546	3	0,383	6	0,573	4	0,697	7	0,651	8	0,747	14	0,479	10	0,579	3
	2010	0,375	11	0,772	2	0,470	6	0,386	6	0,577	3	0,672	5	0,634	8	0,733	15	0,455	11	0,561	3
	2011	0,382	14	0,797	2	0,554	5	0,384	6	0,568	4	0,622	5	0,623	9	0,726	17	0,413	17	0,562	3
Херсонська	2000	0,144	27	0,538	12	0,417	21	0,352	9	0,439	18	0,654	13	0,466	26	0,997	1	0,301	17	0,482	23
	2001	0,149	26	0,520	14	0,312	26	0,350	9	0,415	20	0,644	16	0,517	18	0,998	1	0,395	9	0,477	23
	2002	0,158	25	0,449	16	0,355	25	0,392	9	0,479	9	0,467	22	0,497	20	0,950	11	0,385	15	0,461	24
	2003	0,166	26	0,418	19	0,358	23	0,378	8	0,459	12	0,435	24	0,484	21	0,962	9	0,426	10	0,455	25
	2004	0,196	23	0,507	19	0,349	22	0,376	8	0,434	15	0,555	20	0,464	22	0,999	1	0,407	10	0,476	19
	2005	0,159	26	0,498	25	0,399	17	0,378	8	0,437	13	0,464	24	0,461	22	0,857	1	0,352	17	0,447	21
	2006	0,207	24	0,470	25	0,354	21	0,373	8	0,449	13	0,640	16	0,534	17	0,816	12	0,351	14	0,468	21
	2007	0,175	24	0,465	24	0,388	16	0,369	7	0,437	12	0,627	19	0,517	18	0,809	7	0,355	20	0,462	21
	2008	0,139	26	0,489	23	0,397	16	0,364	8	0,418	13	0,675	12	0,515	14	0,829	2	0,481	16	0,478	18
	2009	0,143	25	0,658	21	0,361	23	0,363	8	0,453	12	0,609	19	0,500	18	0,825	2	0,439	16	0,481	20
	2010	0,156	24	0,594	20	0,293	25	0,363	8	0,486	10	0,535	19	0,525	14	0,824	2	0,458	10	0,468	18
	2011	0,211	26	0,553	23	0,403	16	0,348	9	0,450	11	0,577	10	0,517	16	0,799	8	0,484	10	0,480	13

продовження

Регіони	Роки	Демографічний розвиток		Розвиток ринку праці		Матеріальний добробут		Умови проживання населення		Рівень освіти		Стан та охорона здоров'я		Соціальне середовище		Екологічна ситуація		Фінансування людського розвитку		Індекс регіонального людського розвитку	
		індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг
Хмельницька	2000	0,513	9	0,505	14	0,425	19	0,285	15	0,509	9	0,733	3	0,568	13	0,982	3	0,287	19	0,537	11
	2001	0,480	9	0,505	16	0,278	27	0,291	15	0,515	8	0,728	1	0,575	10	0,984	3	0,350	15	0,523	12
	2002	0,420	11	0,462	15	0,360	24	0,304	13	0,549	5	0,741	2	0,551	11	0,985	2	0,346	19	0,527	8
	2003	0,535	7	0,349	24	0,340	25	0,278	15	0,550	6	0,705	4	0,519	15	0,981	5	0,378	16	0,518	10
	2004	0,406	8	0,447	24	0,289	26	0,273	16	0,566	3	0,706	4	0,560	12	0,970	6	0,388	14	0,513	9
	2005	0,424	7	0,578	17	0,332	23	0,276	16	0,514	3	0,713	2	0,553	12	0,840	5	0,347	19	0,508	4
	2006	0,356	11	0,474	23	0,317	24	0,280	17	0,519	4	0,739	3	0,587	11	0,837	4	0,341	18	0,496	8
	2007	0,403	9	0,513	21	0,324	22	0,270	17	0,489	4	0,755	2	0,632	11	0,812	6	0,368	18	0,507	5
	2008	0,463	7	0,542	18	0,327	21	0,269	17	0,481	8	0,737	4	0,649	8	0,818	5	0,489	14	0,527	5
	2009	0,325	13	0,722	8	0,382	22	0,274	17	0,454	11	0,726	4	0,618	10	0,815	5	0,441	15	0,523	8
	2010	0,450	7	0,675	11	0,296	23	0,275	17	0,477	11	0,677	4	0,590	10	0,818	3	0,438	15	0,516	5
	2011	0,461	7	0,638	14	0,370	21	0,263	18	0,374	18	0,749	1	0,615	10	0,820	3	0,480	12	0,523	6
Черкаська	2000	0,477	11	0,426	22	0,502	10	0,295	14	0,599	3	0,715	6	0,549	17	0,976	6	0,346	13	0,548	8
	2001	0,454	13	0,473	18	0,442	12	0,295	14	0,573	2	0,658	12	0,543	14	0,974	6	0,371	11	0,535	8
	2002	0,357	14	0,418	23	0,411	17	0,296	15	0,575	3	0,694	3	0,553	10	0,971	5	0,388	13	0,522	9
	2003	0,354	16	0,305	26	0,388	20	0,288	14	0,572	3	0,654	7	0,569	9	0,976	6	0,387	15	0,504	14
	2004	0,383	12	0,464	23	0,397	16	0,295	14	0,531	6	0,627	11	0,553	13	0,971	5	0,421	9	0,517	8
	2005	0,310	16	0,546	23	0,317	20	0,308	13	0,506	5	0,593	6	0,570	11	0,833	7	0,396	11	0,492	10
	2006	0,336	15	0,489	21	0,382	18	0,303	14	0,461	11	0,672	9	0,607	10	0,835	6	0,349	16	0,493	10
	2007	0,347	13	0,474	22	0,384	17	0,294	13	0,457	10	0,665	11	0,589	12	0,799	9	0,418	9	0,491	9
	2008	0,376	13	0,523	19	0,349	20	0,290	14	0,447	11	0,661	14	0,568	11	0,806	6	0,513	9	0,500	12
	2009	0,322	14	0,585	24	0,395	18	0,293	14	0,457	10	0,637	17	0,544	12	0,797	8	0,480	9	0,497	15
	2010	0,305	14	0,527	25	0,314	21	0,288	15	0,455	14	0,657	6	0,581	11	0,797	9	0,475	8	0,485	11
	2011	0,406	12	0,500	25	0,305	26	0,283	15	0,431	13	0,432	24	0,589	11	0,800	7	0,480	11	0,465	22
Чернівецька	2000	0,646	2	0,400	25	0,356	26	0,179	27	0,442	17	0,705	7	0,743	2	0,945	13	0,262	23	0,521	14
	2001	0,607	2	0,337	27	0,423	15	0,171	27	0,431	18	0,701	5	0,683	3	0,945	14	0,275	23	0,511	15
	2002	0,564	4	0,249	27	0,370	22	0,185	27	0,373	23	0,645	9	0,658	6	0,947	12	0,276	24	0,476	20
	2003	0,592	5	0,530	15	0,371	21	0,181	26	0,384	22	0,627	9	0,686	3	0,966	8	0,339	25	0,516	12
	2004	0,469	7	0,417	25	0,354	20	0,192	27	0,379	21	0,769	2	0,733	2	0,968	7	0,347	23	0,513	11
	2005	0,436	6	0,391	27	0,329	24	0,192	27	0,365	18	0,431	25	0,687	3	0,824	8	0,294	26	0,437	24
	2006	0,433	7	0,461	26	0,364	20	0,192	27	0,347	20	0,751	1	0,757	2	0,837	5	0,269	27	0,489	12
	2007	0,563	3	0,434	26	0,355	20	0,187	27	0,315	23	0,643	16	0,673	5	0,815	4	0,273	27	0,471	17
	2008	0,608	2	0,482	24	0,380	18	0,194	27	0,316	22	0,674	13	0,676	3	0,805	7	0,292	27	0,489	14
	2009	0,538	3	0,522	27	0,458	10	0,211	25	0,335	20	0,530	25	0,681	7	0,800	7	0,327	27	0,486	18
	2010	0,539	3	0,503	27	0,364	12	0,209	25	0,358	21	0,504	23	0,720	2	0,809	7	0,335	27	0,479	14
	2011	0,559	3	0,442	26	0,404	15	0,201	25	0,394	16	0,466	22	0,744	2	0,813	5	0,341	24	0,482	12

продовження

Регіони	Роки	Демографічний розвиток		Розвиток ринку праці		Матеріальний добробут		Умови проживання населення		Рівень освіти		Стан та охорона здоров'я		Соціальне середовище		Екологічна ситуація		Фінансування людського розвитку		Індекс регіонального людського розвитку	
		індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг
Чернігівська	2000	0,387	17	0,617	9	0,438	17	0,272	16	0,543	7	0,637	16	0,553	16	0,945	14	0,306	15	0,523	13
	2001	0,357	15	0,595	6	0,383	20	0,276	17	0,523	7	0,651	14	0,510	19	0,947	13	0,333	19	0,509	16
	2002	0,319	17	0,520	13	0,438	15	0,276	17	0,548	6	0,459	23	0,519	17	0,941	14	0,372	16	0,489	16
	2003	0,314	17	0,569	10	0,418	16	0,268	16	0,547	7	0,447	21	0,507	17	0,955	11	0,372	20	0,489	18
	2004	0,201	22	0,582	12	0,324	24	0,266	17	0,507	8	0,477	25	0,541	15	0,954	11	0,384	15	0,469	22
	2005	0,227	20	0,667	4	0,368	21	0,270	18	0,492	6	0,476	23	0,518	15	0,816	10	0,385	13	0,466	16
	2006	0,246	20	0,576	15	0,374	19	0,274	18	0,466	8	0,377	27	0,551	16	0,817	11	0,392	7	0,450	23
	2007	0,198	23	0,554	15	0,361	19	0,249	19	0,456	11	0,378	26	0,538	17	0,801	8	0,401	12	0,435	23
	2008	0,285	19	0,567	12	0,312	22	0,260	19	0,470	9	0,477	26	0,546	12	0,797	9	0,518	8	0,465	23
	2009	0,223	21	0,654	22	0,412	17	0,265	19	0,486	8	0,558	23	0,501	17	0,795	9	0,481	8	0,482	19
	2010	0,245	19	0,636	14	0,341	19	0,262	19	0,499	8	0,546	17	0,519	15	0,796	10	0,468	9	0,475	15
	2011	0,382	15	0,584	21	0,298	27	0,256	19	0,465	10	0,719	2	0,552	12	0,794	10	0,472	13	0,498	7

м. Київ	2000	0,894	1	0,803	1	0,717	1	0,822	1	0,815	1	0,758	2	0,558	15	0,360	27	0,724	1	0,717	1
	2001	0,973	1	0,752	1	0,664	1	0,824	1	0,819	1	0,687	8	0,477	22	0,429	27	0,645	2	0,699	1
	2002	0,916	1	0,739	1	0,642	1	0,824	1	0,852	1	0,505	19	0,551	12	0,400	27	0,767	1	0,688	1
	2003	0,931	1	0,750	2	0,644	1	0,812	1	0,885	1	0,532	17	0,504	18	0,405	27	0,747	1	0,691	1
	2004	0,959	1	0,769	1	0,690	1	0,812	1	0,905	1	0,559	19	0,493	18	0,416	27	0,788	1	0,711	1
	2005	0,966	1	0,731	1	0,652	1	0,811	1	0,852	1	0,516	16	0,459	24	0,300	27	0,617	1	0,659	1
	2006	0,949	1	0,750	2	0,691	1	0,809	1	0,825	1	0,695	6	0,445	25	0,344	26	0,742	1	0,695	1
	2007	0,902	1	0,748	2	0,706	1	0,791	1	0,834	1	0,686	7	0,455	23	0,399	26	0,755	1	0,698	1
	2008	0,958	1	0,690	3	0,760	1	0,790	1	0,813	1	0,699	10	0,417	23	0,368	26	0,720	1	0,693	1
	2009	0,850	1	0,721	9	0,764	1	0,792	1	0,811	1	0,679	9	0,529	13	0,366	26	0,746	1	0,697	1
	2010	0,941	1	0,662	12	0,759	1	0,786	1	0,788	1	0,640	7	0,529	13	0,412	26	0,750	1	0,698	1
	2011	0,921	1	0,653	12	0,752	1	0,778	1	0,748	2	0,589	8	0,522	15	0,410	26	0,659	1	0,673	1

м. Севастополь	2000	0,518	7	0,629	7	0,515	7	0,513	2	0,624	2	0,565	23	0,518	21	0,848	22	0,563	3	0,588	2
	2001	0,494	7	0,645	4	0,480	7	0,521	2	0,571	3	0,408	27	0,519	17	0,792	24	0,651	1	0,560	3
	2002	0,499	6	0,721	3	0,557	3	0,538	2	0,638	2	0,495	20	0,433	24	0,937	16	0,578	2	0,599	2
	2003	0,643	2	0,618	6	0,524	4	0,565	2	0,645	2	0,442	23	0,463	23	0,893	17	0,664	2	0,605	2
	2004	0,485	3	0,765	2	0,407	15	0,570	2	0,594	2	0,542	22	0,450	24	0,837	21	0,491	3	0,570	2
	2005	0,562	4	0,730	2	0,484	6	0,569	2	0,620	2	0,522	15	0,466	25	0,638	24	0,501	2	0,565	2
	2006	0,538	4	0,791	1	0,612	2	0,576	2	0,618	2	0,620	20	0,333	27	0,669	22	0,437	3	0,579	2
	2007	0,425	7	0,755	1	0,586	2	0,560	2	0,627	2	0,596	20	0,302	27	0,648	20	0,407	11	0,548	3
	2008	0,550	6	0,751	1	0,544	3	0,573	2	0,704	2	0,721	5	0,278	27	0,661	20	0,536	7	0,593	2
	2009	0,427	7	0,830	1	0,512	9	0,574	2	0,714	2	0,740	3	0,257	27	0,643	23	0,556	3	0,584	2
	2010	0,541	2	0,789	1	0,489	4	0,599	2	0,745	2	0,752	1	0,303	27	0,611	23	0,538	3	0,598	2
	2011	0,484	5	0,742	3	0,486	7	0,590	2	0,756	1	0,648	4	0,348	27	0,614	22	0,487	9	0,576	2

